

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Kamila Netolická

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Práva a povinnosti policisty při výkonu služby

Kamila Netolická

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kamila Netolická**
Osobní číslo: **E15167**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Název tématu: **Práva a povinnosti policisty při výkonu služby**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analyzovat práva a povinnosti policistů, a to jak z hlediska právní úpravy, tak z hlediska skutečného chování policistů ve službě. Dále práce zkoumá efektivitu výkonu práv a povinností policistů ve službě. Součástí práce bude dotazník určený veřejnosti. Na základě zjištěných poznatků bude provedena jejich syntéza a následně podány náměty a doporučení ke změnám, ať již v přístupu policistů k výkonu svých práv a povinností, tak k předmětné právní úpravě.

Osnova:

- Práva a povinnosti policistů z hlediska právní úpravy.
- Práva a povinnosti policistů z hlediska skutečného chování policistů ve službě.
- Efektivita výkonu práv a povinností policistů ve službě.
- Sběr a analýza odpovědí uvedených v dotazníku určeném pro veřejnost.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ČERMÁK, M. Bezpečnostní příprava. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. 308 s. ISBN 978-80-87451-20-5.

KIRSCHMAN, E. Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět. Praha: Grada, 2015. 347 s. ISBN 978-80-247-5342-3.

VETEŠNÍK, P., CHAUER I. Příručka strážníka. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Pro praxi. 182 s. ISBN 978-80-7380-542-5.

WEISS, T. Role policie a armády v Evropské unii: analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. 264 s. ISBN 978-80-246-2381-8.

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Martin Šmíd, Ph.D.

Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. září 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 6. dubna 2018

Kamila Netolická

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce JUDr. Martinu Šmídovi, Ph.D. za jeho čas a cenné připomínky, které mi velmi pomohly při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří vyplnili dotazník a přispěli tak svými odpověďmi do řešené problematiky.

ANOTACE

Tato práce se zabývá problematikou práv a povinností policistů, a to jak z hlediska právní úpravy, tak z hlediska skutečného chování policistů ve službě. Práce zkoumá efektivitu policisty při výkonu jeho služby. Objasňuje každodenní realitu práce policistů, jejich stres na pracovišti. Zaměřuje se na ženy jako policistky, na vztah policistů s veřejností a také jak být úspěšný na pozici policisty. V závěru práce je dotazník určený veřejnosti, který je zaměřený na efektivitu policistů ve službě.

KLÍČOVÁ SLOVA

práva, povinnosti, policista, strážník, efektivita

TITLE

Laws and duties of the policeman in the performance of the service

ANNOTATION

This thesis deals with issues of laws and duties of policemen, both from the point of view of legal regulation and from the point of view of the real behavior of policemen in the service. The thesis examines efficiency of the policeman in the performance of his service. It clarifies the everyday reality of police work and their stress at the workplace. It focuses on women as policewomen, the relationship of policemen with the public, and how to be successful as a position of policeman. At the end of the thesis is a questionnaire intended for the public that is focusing on the efficiency of policemen in the service.

KEYWORDS

Laws, duties, policeman, officer, efficiency

Obsah

Úvod.....	10
1 Policie ČR a obecní policie.....	12
1.1 Právní postavení.....	12
1.2 Organizace	13
1.3 Řízení	14
1.4 Činnost.....	14
1.5 Úkoly	16
1.6 Spolupráce	17
2 Práva policistů a strážníků	18
2.1 Omezení osobní svobody.....	18
2.1.1 Připoutání.....	19
2.1.2 Předvedení kvůli podání vysvětlení	19
2.1.3 Zajištění osoby a cizince.....	20
2.1.4 Umístění do policejní cely	21
2.2 Postup ve vztahu k věcem.....	22
2.2.1 Odejmutí, zajištění, odstranění a zničení věci	22
2.2.2 Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek	23
2.3 Práce s informacemi.....	24
2.3.1 Zpracovávání a ochrana informací a údajů.....	24
2.3.2 Pořizování záznamů.....	25
2.3.3 Prokázání totožnosti.....	25
2.4 Vykázání osoby z domácnosti	26
2.5 Použití donucovacích prostředků a zbraně	27
2.5.1 Donucovací prostředky	27
2.5.2 Použití pout a prostředků k zamezení prostorové orientace	28
2.5.3 Použití zbraně	29

2.6 Vyžadování pomoci od osob a orgánů.....	30
2.7 Mezinárodní spolupráce.....	30
2.8 Blokové řízení.....	31
3 Povinnosti policistů a strážníků	32
3.1 Povinnosti policistů.....	32
3.1.1 Zdvouřilost, iniciativa a přiměřenost postupu	33
3.1.2 Prokazování příslušnosti a poučení.....	35
3.2 Povinnosti strážníků.....	35
3.2.1 Čest, vážnost, důstojnost a poskytnutí pomoci	36
3.2.2 Poučení a povinnost mlčenlivosti	36
3.2.3 Povinnost konat, prokázat příslušnost a použít výzvu	37
3.2.4 Použití odpovídající výzvy a oznámení orgánu.....	38
4 Efektivita policistů	39
4.1 Paradoxy a každodenní práce u policie.....	40
4.2 Žena jako policista	41
4.3 Systém zvaný Pětidílná cesta	41
5 Praktická část	43
5.1 Interpretace dotazníkového šetření	43
5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	44
5.3 Shrnutí praktické části	61
6 Závěr	63
7 Použitá literatura	65
8 Seznam Příloh	66

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

PČR – Policie České republiky

HZS – Hasičský záchranný systém

IZS – Integrovaný záchranný systém

KS – Krizová situace

MU – Mimořádná událost

IS – Informační systém

apod. – a podobně

Kč – Koruna česká

ÚVOD

Téma bakalářské práce s názvem Práva a povinnosti policisty při výkonu služby jsem si vybrala vědomě ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, že mě zajímá činnost policistů, co mohou dělat ve svém vlastním zájmu v souladu se zákonem a co naopak musí učinit v určité situaci. A druhým důvodem je můj studijní obor Veřejná ekonomika a správa, a to se zaměřením Ekonomika pro kriminalisty a celníky, které jsem si vybrala záměrně v druhém ročníku bakalářského studia.

V teoretické části je vysvětleno právní postavení, činnost, řízení a organizace Policie ČR a obecní policie, u níž pracují strážníci. V této práci je obecní policie, konkrétně strážník, zmiňován, protože dotváří celek Policie ČR. Dále jsou rozebrána práva a povinnosti policisty, zároveň je u těchto kapitol připsán již zmiňovaný strážník, neboť má trochu odlišná práva a absolutně jiné povinnosti. Nutno dodat, že v této práci budou uvedeny nejzákladnější, nejpoužívanější a nejpodstatnější práva, neboť jejich škála je velmi rozsáhlá. Poté se budu zabývat efektivitou výkonu práv a povinností policistů, dále jejich každodenní realitou, paradoxy této profese, zvládání stresu a jak se stát dobrým policistou. Dále rozeberu v této práci, že i ženy mohou být také dobrými policisty a také kroky, jak se stát efektivním policistou.

Policie je bezpečnostní sbor, který je vymezen v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policie ČR je jednotný policejní sbor daný služebně právními vztahy v rámci hierarchické nadřízenosti a podřízenosti. Dále je ozbrojeným institutem, kde policisté jsou oprávněni k plnění úkolů držet, nosit a používat zbraně podle právních předpisů. Naopak obecní policie je orgán obce, který působí výhradně na území příslušné obce. Zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku a v rámci působnosti obce, jejíž území je vymezené hranicí. Orgán zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou. Řídí se zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

V praktické části této práce bylo zpracováno dotazníkové šetření, kde jsou analyzovány zjištěné odpovědi zaměřené na postavení, práva a povinnosti a efektivitu policistů v praxi. Dále jak veřejnost vnímá postavení policistů vůči k nim, jako k občanům. V otázkách byli dotazováni, zda se setkali s neetickým výstupem policisty či strážníka, jak hodně by se měly

ženy angažovat jako policistky v terénu a také, co ohrožuje výkon policistů a naopak, čím by jejich efektivitu vylepšili. Jedná se o stěžejní body dotazníkového šetření.

Hlavním cílem této práce je analýza práv a povinností policistů, a to jak z hlediska právní úpravy, tak z hlediska skutečného chování policistů ve službě. Dále práce zkoumá efektivitu výkonu práv a povinností policistů ve službě. Součástí práce bude již zmíněný dotazník určený veřejnosti. Na základě zjištěných poznatků bude provedena jejich syntéza a následně podány náměty a doporučení ke změnám, ať již v přístupu policistů k výkonu svých práv a povinností, tak k předmětné právní úpravě.

1 POLICIE ČR A OBECNÍ POLICIE

1.1 Právní postavení

Policie České republiky byla založena na základě zákona České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Policie je součástí bezpečnostních sborů, do kterých se mimo jiné také zahrnuje HZS ČR, Celní správa ČR, Vězeňská služba ČR, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace. Policie ČR je sbor veřejný na celostátní úrovni, jednotnost je tak dána služebně právními vztahy založená na hierarchické nadřizenosti a podřízenosti. Je důležitou součástí řešení úkolů v rámci IZS, KS a MU, včetně přípravy na ně. Dále se podílí na záchranných a likvidačních pracích i s leteckou podporou.

Policie ČR je jedním z hlavních výkonných subjektů bezpečnostního systému ČR. Rozsah jejich úkolů je natolik široký, že je zapotřebí při jejich zajišťování využít spolupráci s dalšími subjekty, např. místní samosprávou a dalšími orgány celého bezpečnostního systému ČR, aby výkon činností PČR byl patřičně efektivní (Čermák, 2012, s. 43). Významnějšími subjekty, které spolupracují s PČR a zároveň plní její úkoly, jsou Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.

Mezi základní cíle PČR je zařazena ochrana bezpečnosti a pořádku ve společnosti, prosazování zákonnosti, ochrana práv a svobody osob. Dalším cílem je preventivní působení proti trestným a jiným protiprávním činnostem a následné jejich potírání a posledním je usilování o trvalou podporu a důvěru celé veřejnosti.

Obecní policie neboli městská policie se řídí zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Strážník je zaměstnanec obce, která tuto obecní policii zřizuje. Obecní policie je orgánem obce a v systému vnitřní bezpečnosti má postavení orgánu veřejné moci, kterou vykonává výhradně v rozsahu a způsobem stanoveným zákonem o obecní policii a zvláštními zákony (Vetešník, 2014, s. 15). Na strážníka se vztahují povinnosti stanovené zákoníkem práce, mezi něž například patří povinnost zachovávat mlčení. Dále v souvislosti s výkonem zaměstnání nepřijímat dary nebo jakékoliv jiné výhody, dary a výhody může poskytovat pouze zaměstnavatel, u něhož je strážník zaměstnán.

1.2 Organizace

Útvary Policie České republiky se dělí na dvě hlavní skupiny – regionálně organizované a celostátní. Regionálně působící útvary podléhají krajským ředitelstvím a fungují do značné míry paralelně vedle sebe. Celostátní složky jsou podřízeny přímo policejnímu prezidiu a patří mezi ně například útvary služby kriminální policie a vyšetřování, ochranná služba nebo pyrotechnická služba (Weiss, 2014, s. 198).

Mezi další útvary se řadí:

- Útvar odhalování korupce a finanční kriminality,
- Útvar speciálních činností,
- Útvar zvláštních činností,
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu,
- Služba cizinecké policie,
- Služba letecká,
- Centrála národní protidrogová,
- Útvar rychlého nasazení – je specializován na boj proti terorismu a organizovanému zločinu. Jedná se o nejdůležitější jednotku zvláštních sil Policie ČR.

Policisty je možné také rozdělit do základních policejních služeb. První z nich je pořádková policie, která má na starost ochranu a zajišťování veřejného pořádku. Má za úkol bojovat proti kriminalitě či dohlížet na silniční dopravu.

Další službou je dopravní policie. Působí pouze na silničních komunikacích, kde má za úkol dohlížet na bezpečnost a bezproblémovost silniční plynulosti, vyšetří případnou vzniklou nehodu. Ve své kompetenci má za úkol kontrolovat doklady o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Tato dopravní a předchozí pořádková služba budou také zmíněny v jiné části této práce, neboť celá tato práce se navzájem prolíná.

Cizinecká policie zabezpečuje vnější hranice Schengenského prostoru. Kontroluje cizince na území ČR. Kontrolou se rozumí prověření, zda má doklady v pořádku a má také povolení ke vstupu a pobytu na území ČR. V neposlední řadě zajišťuje ochranu civilní letecké dopravy nad území ČR.

Posláním policistů zařazených ve službě kriminální policie a vyšetřování je odhalovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Jejich povinností je vyhledávat trestnou činnost, pokud je skryta, a na základě vlastních poznatků, trestních oznámení a dalších podnětů prověřovat veškerá podezření ze spáchání trestného činu. Jsou povinni trestné činnosti předcházet (Policie České republiky, 2017, s. 38).

1.3 Řízení

Policie je podřízena ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro splnění policejních úkolů. Za činnost policie je odpovědný ministru policejní prezident. Policisté mohou být povoláni ministrem vnitra ke splnění úkolů tohoto ministerstva, Policejní akademie ČR či jiného vzdělávacího institutu, jenž není součástí policejního orgánu. K zajištění akceschopnosti a neustálé dostupnosti spravuje policie operační střediska a pracoviště pro příjem tísňového volání.

Obecní policie není podřízena vládním orgánům. Strážník vykonává úkoly na území obce, kterou je zřízena. Zřízení této policie přísluší právem zastupitelstvu obce na základě obecně závazné vyhlášky obce. Obecní policie může jí svěřené úkoly plnit i na území jiné obce, pokud tak stanoví zákon o obecní policii nebo zvláštní zákon. Mimo území obce, která zřídila obecní policii, může strážník působit podle zákona o obecní policii v případě, že obec nebo obce, které nezřídily obecní policii, uzavrou s obcí veřejnoprávní smlouvu, dále starosta obce, na jejímž území je vyhlášen krizový stav (Vetešník, 2014, s. 16 – 17). Třetí možností je zajištění dopravy osob do zdravotnických zařízení či umístění do protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanice.

1.4 Činnost

Nejvýznamnější a nejdůležitější činnosti, které současně tvoří práva policistů a strážníků, a které byly již výše zmiňovány, jsou služby dopravní, pořádkové a kriminální policie. Služba dopravní policie vytváří důležitou součást policistů. Jedná se o uniformovanou část policie, která vykonává úkoly vymezené zákonem, právními normami a resortními předpisy. Tato služba má územně vymezenou působnost. Na silniční provoz dohlížejí dopravní inspektoři, což jsou policisté umístění na dopravním inspektorátu. Dohled na provoz však zajišťují hlídky dopravní policie. Mimo dohledu také kontrolují, zda řidiči všech dopravních prostředků

dodržují povinnosti a pravidla na pozemních komunikacích. Dalšími důležitými úkoly této činnosti jsou řídit městský provoz, dodržovat právní předpisy, prohlídka dopravního prostředku a nezbytné je také, aby dohlíželi na technický stav vozidel, kontrolovat je přímo v provozu a případně tak předejít alespoň některým nehodám. V případě vzniklých nehod, je zpracují a zajistí. Na tomto úseku může působit i strážník, který může auto nasadit botičku, aby zabránil jeho odjezdu, ale jen v případě, že by jím mohla uprchnout osoba, která by měla být omezena na svobodě. Následně již musí přivolat Policii ČR, neboť k dalšímu šetření nemá obecní policie příslušné pravomoci. Zrovna tak nesmí provést prohlídku auta. Co ale ještě smí na tomto úseku, je měření rychlosti na určitých místech a ve spolupráci s PČR.

V případě pořádkové policie je rozsah úkolů takzvaně univerzální, kvůli čemuž je po strážnících požadována znalost zákonů, mnoha vyhlášek, různých služebních předpisů a vysoká připravenost jejich fyzické kondice a psychické rovnováhy. Nejviditelnější činnost této policie spočívá v obchůzkové a hlídkové službě. Během své služby mají za úkol předejít a zabránit přestupkům či trestným činům, a následně zakročit proti pachatelům. Dále také pátrají po věcech a osobách, která jsou hledaná či pohřešovaná. Vyšetřují převážně drobnou majetkovou kriminalitu. V současné době se orientují také na preventivní činnost, do které zapojují veřejnost.

Další činností je používání policejních letadel a zabezpečování jejich provozu. Tato letadla jsou provozována podle civilních leteckých předpisů. Policejní letadla jsou široce využívána při pátrání nebo v rámci IZS a krizového řízení. Policie zajišťuje trvalou akceschopnost nasazení letadel pro základní, teritoriální a speciální policejní útvary a jednotky, zároveň pro HZS ČR a další složky IZS (Čermák, 2012, s. 20).

Mezi další činnosti, které nejsou úplně vidět, ale ke splnění jiných činností je policisté běžně používají, se řadí chování a výcvik služebních psů, kteří slouží jako donucovací prostředek a jeho využití je velice pestré, například pomocí jeho čichových schopností vyhledává zbraně, drogy a výbušniny nebo pátrá po ztracených osobách a mrtvolách. Pronásledují pachatele trestných činů a nechybí u záchranných prací. Do této skupiny patří také výcvik služebních koní, kteří slouží především k oddělení lidí stojících proti sobě a zároveň narušují veřejný pořádek. Důležitou roli v této kategorii má také činnost potápěčů.

1.5 Úkoly

Mezi základní úkoly Policie ČR patří předcházení trestné činnosti. Policista má povinnost předejít trestnému činu, pokud o něm získá informace v průběhu vyšetřování, předcházení trestné činnosti opravňuje ke zjišťování totožnosti nebo využití zabezpečovací techniky (Weiss, 2014, s. 201).

Primárním úkolem policie je sloužit veřejnosti. To znamená, že policista bude vykonávat úkoly k tomu určené. Mezi úkoly se řadí ochrana bezpečnosti osob a majetku a veřejného pořádku. Další úkoly plní policista podle řádu a další v sektoru vnitřního pořádku a bezpečnosti na základě zákonů, konkrétně podle předpisů EU a mezinárodních smluv tvořící součást právního řádu. Je možné uvést také funkce, které plní policisté jako sociální úlohu v demokratickém právním státě:

- Předcházet zločinům a odhalovat je,
- Udržovat nebo obnovovat sociální pořádek,
- Poskytnout pomoc lidem v případech nouze,
- Chránit lidská práva.

Pro splnění úkolů mohou určití policisté držet, nosit a jinak použít zbraně různých kategorií, které jim právní předpis umožňuje. Proto byla policie oddělena od neozbrojených sborů, kam se například řadí HZS ČR, případně Celní správa ČR, která je částečně neozbrojená. Řadu úkolů zde plní i ústřední orgány státní správy, bezpečnostní sbory, záchranné sbory, havarijní služby, ozbrojené síly a v neposlední řadě některé úkoly při zajišťování vnitřní bezpečnosti plní i územní samosprávné celky, zejména obecní úřady (Čermák, 2012, s. 18).

Strážníci na rozdíl od policistů zabezpečují místní záležitosti veřejného pořádku, které jsou v působnosti obce. Další úkoly vykonávají na základě zákona o obecní policii nebo jim jsou přiděleny zvláštním zákonem, jímž jsou například zákon o silničním provozu, zákon o silniční dopravě, zákon o přestupcích či správní řád. Během zabezpečení záležitostí na místní úrovni týkajících se veřejného pořádku a plnění jiných úkolů podle zákona strážník:

- Přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku,
- Dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití,

- Dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce,
- Podílí se v rozsahu stanoveném zákonem o obecní policii nebo zvláštním zákonem na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích,
- Podílí se na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených zákonem o obecní policii nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení,
- Podílí se na prevenci kriminality v obci,
- Provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci,
- Odhaluje přestupky a jiné správní delikty, jejichž projednávání je v působnosti obce (Vetešník, 2014, s. 15 - 16).

1.6 Spolupráce

Policie ČR a obecní policie mezi sebou spolupracují na základě uzavřené koordinační dohody na místní úrovni, která není veřejnoprávní smlouvou. Uzavřít jinou dohodu než písemnou zákon však nedovoluje. Cílem uzavření této dohody je stanovení společného postupu při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku na území obce a stanovení podílu stran dohody na tomto zabezpečování (Čermák, 2012, s. 44). Může se jednat například o vzájemné poskytování informací či předvedení osoby na stanici. Obě strany nesou za dodržování veřejného pořádku odpovědnost.

Koordinační dohoda zahrnuje především:

- Formy a nástroje nepřetržité koordinace obce a útvaru policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v obci,
- Úkoly obce a útvaru policie v oblasti předcházení protiprávním jednáním porušujícím veřejný pořádek v obci,
- Úkoly obce a útvaru policie při porušení veřejného pořádku v obci,
- Podíl obce a útvaru policie na zajištění plnění úkolů,
- Formy a nástroje hodnocení plnění úkolů,
- Dobu, na kterou je uzavírána,
- Poskytování finančních prostředků (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 15).

2 PRÁVA POLICISTŮ A STRÁŽNÍKŮ

Policisté se řídí zákonem o policii ČR a strážníci je mají uvedena v zákoně o obecní policii. Policisté a strážníci mají některá práva stejná a v některých se odlišují. Strážníci na většinu práv, které mají policisté, nemají nárok. Ovšem tato oblast týkající se práv je velmi rozsáhlá, proto budou v této práci rozebrány ta práva policistů, která jsou pro jejich práci nejdůležitější a nejpodstatnější a pod každým právem bude uveden, jak to má strážník s daným právem. V případě, že se na strážníka nebude vztahovat, nebude pod tím právem uveden.

Práva policistů jsou zařazena do několika oblastí:

- Omezení osobní svobody,
- Postup ve vztahu k věcem,
- Vykázání,
- Zajištění bezpečnosti chráněných objektů, prostorů a osob,
- Práce s informacemi,
- Mezinárodní spolupráce a
- Použití donucovacích prostředků a zbraně (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 1 – 3).

Naopak práva strážníků je možné uvést jednotlivě, neboť jich je významně méně. Jsou jimi práva:

- Požadovat vysvětlení,
- Předvést osobu,
- Zakázat vstup na určené místo,
- Odebrat zbraň,
- Otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor,
- Odejmout věc a
- Požadovat prokázání totožnosti (Vetešník, 2014, s. 4 – 5).

2.1 Omezení osobní svobody

Jestliže má policista omezit osobní svobodu určité osobě, znamená to, že ji má za úkol připoutat, předvést kvůli podání vysvětlení nebo zajistit cizince či zatknout anebo ji umístit

do policejní cely. Tato omezená osoba nesmí být policistou týrána, ponižována, mučena ani s ní být zacházeno jiným způsobem, kterým by byla porušena lidská důstojnost.

Jedná-li o osobu nezletilou, osobu, jejíž svéprávnost byla omezena, vyrozumí také zákonného zástupce nebo opatrovníka této osoby. Jedná-li se o osobu mladší 15 let, vyrozumí také orgán sociálně právní ochrany dětí (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 18).

Pokud bude policista požádán osobou s omezenou svobodou, aby vyrozuměl jeho blízkou či jinou osobu o této události, tak této žádosti vyhová. Osoba má právo nechat se vyšetřit lékařem. Policie za účelem ošetření nebo vyšetření umožní přístup lékaře k této osobě (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 18).

2.1.1 Připoutání

Není nutné, aby k připoutání došlo pouze na policejní stanici či v jiných prostorách využívající policii. Policista může připoutat osobu také na veřejnosti. Podle situace je přiměřené. Policista smí osobu připoutat pouze za určitých okolností, například pokud se osoba chová agresivně. Jsou to případy, kdy je policista fyzicky ohrožován či někdo jiný anebo pokud by osoba ohrožovala sama sebe, cizí majetek nebo pokus utéci policistovi.

Osoba je připoutána ke vhodnému předmětu většinou pouty, ale nemusí stačit v každé situaci. Omezení osoby připoutáním je nutné ukončit v okamžiku, kdy je zřejmé, že osoba již nebude útok opakovat. Omezení osoby na volném pohybu může trvat pouze do okamžiku, že osoba nebude v nebezpečném jednání pokračovat, nejdéle však 2 hodiny (Čermák, 2012, s. 57). Strážník může taktéž připoutávat, ale pouze pouty.

2.1.2 Předvedení kvůli podání vysvětlení

Pro objasnění důležitých skutečností, kterým byla osoba svědkem nebo jej o tom cokoliv a jakkoliv ví, může být požádána policistou je vysvětlit. Pro policii to může znamenat důležitý krok k vyjasnění trestného činu či přestupku a jeho pachatele, nalezení pohřešované či hledané osoby a věci nebo dokonce významně pomoci při přípravě a výkonu opatření k zajištění bezpečnosti osoby. Policista sepíše bez zbytečného odkládání záznam o podání

vysvětlení, pokud se měla osoba dostavit na základě výzvy, ve které měla určeno dobu a místo podání vysvětlení.

I strážník má k tomuto určitou pravomoc na svém území. Smí vyzvat osobu, aby se dostavila v určitou dobu na určené místo podat vysvětlení, které je opět důležité pro objasnění skutečností při odhalování správního deliktu či pachatele nebo věci. Případně může žádat předložení dokladů v podobě zbrojního průkazu, živnostenského listu či jiné průkazy, které jsou důležité k již zmiňovaným zjišťovaným skutečnostem pro odhalení přestupků a podobně. V tomto případě stačí tuto věc vyřídit někde na ulici. Ale pokud oslovená osoba odmítne předložit průkaz nebo se na výzvu nedostaví, tak ji strážník předveden na obecní policii. Strážník také osobu poučí o možnosti odepřít vysvětlení. Po předání policistům dostane strážník potvrzení o převzetí.

Strážník je dále oprávněn předvést na Policii ČR osobu, která odmítla vyhovět výzvě strážníka k prokázání totožnosti nebo nemůže ani po poskytnutí nezbytné součinnosti strážníka svou totožnost prokázat, je osobou hledanou Policií ČR nebo osobou pohřešovanou nebo přes opětovnou výzvu strážníka pokračuje v jednání narušujícím veřejný pořádek (Vetešník, 2014, s. 31).

Policista a strážník omezí osobní svobodu pouze na nejnutnější dobu, proto by měla být celá záležitost vyřízena co nejrychleji, aby se nezasahovalo do práv a svobod více než je potřebné. Například není možné na ulici získat některé osobní údaje pro budoucí identifikaci, jako jsou otisky prstů, proto si osobu předvedou, udělají otisky a osoba pak může jít po sepsání záznamu o tomto úkonu. Pokud se zjišťuje totožnost, tak je osoba omezena maximálně na 24 hodin a poté je propuštěna, ale v případě zjištění totožnosti je osoba ihned propuštěna.

2.1.3 Zajištění osoby a cizince

Policista má právo zajistit osobu, která:

- Svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život nebo zdraví jiných osob anebo majetek,
- V budově útvaru policie úmyslně znečišťuje, poškozují majetek anebo slovně uráží policistu nebo jinou osobu,

- Má být předvedena podle jiného právního předpisu,
- Utekla z výkonu trestu odnětí svobody, z výkonu ochranného léčení, ústavní výchovy, předběžného opatření nebo ochranné výchovy anebo ze zabezpečovací detence,
- Při předvedení kladla odpor nebo se pokusila o útěk,
- Byla přistižena při jednání, které má znaky správního deliktu, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci,
- Není trestně odpovědná a byla přistižena při jednání, které má znaky trestného činu nebo
- Je nezletilá, je-li to nezbytné pro její navrácení do rodičovské nebo jiné obdobné péče jejímu zákonnému zástupci (Čermák, 2012, s. 57 – 58).

Policista smí zajistit cizince v případě, že:

- Cizinec spáchal čin, pro který mu lze pobyt na území ČR ukončit nebo ho vyhostit,
- Policista zajistí cizince, který je v již zahájeném řízení o správním vyhoštění,
- Bylo rozhodnuto vyhostit cizince nebo
- Existuje podezření, že cizinec vstoupil na území ČR bez povoleného pobytu, tedy neoprávněně.

Právo zajistit osobu nebo cizince má pouze policista, který také sepíše úřední záznam. Zajištění nemusí být pouze do policejní cely, ale může vypadat v podobě žádosti zůstat na určeném místě. V jakémkoliv případě může být zajištěná osoba omezena nejvýše na 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody. Jestliže se jedná o cizince, policista neprodleně informuje orgán rozhodující o ukončení pobytu na území ČR. Cizinec tak může být zajištěn až na 48 hodin od okamžiku omezení osobní svobody. Po prominutí důvodu policista musí propustit tyto zajištěné osoby. Pokud existuje nějaký právní důvod, je zajištěná osoba či cizinec předána příslušnému orgánu.

2.1.4 Umístění do policejní cely

Do policejní cely smí umístit osobu pouze policista, strážník k tomuto úkonu nemá oprávnění. Může nastat situace, kdy umístit osobu do cely nedovolí jeho zdravotní stav. Jsou to případy pod vlivem alkoholu či drog anebo se může jednat o onemocnění či zranění, které se projeví až při pobytu v cele. Pak je policista povinen zařídit všechny nutné kroky k zajištění

a poskytnutí zdravotní péče. Samozřejmostí je poskytnout osobě nezbytné léky, zdravotní pomůcky a lékařsky nařízenou stravu.

Do policejní cely je možné umístit osobu, která je zajištěná, zadržaná, zatčená, dodávaná nebo převzatá do výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranného léčení či ochranné výchovy nebo je předvedená, aby prokázala svoji totožnost.

Než policista umístí osobu do cely, prohledá ji, aby neměla u sebe jakoukoli zbraň, a případně ji odebere, aby si osoba nezpůsobila nějaké zranění. O odebraných věcech sepíše policista seznam a kopii osobě předá. Po propuštění ji po podpisu vrátí věci zpět.

Do cely se umísťují odděleně osoby různého pohlaví, mladší 18 let a dospělé, zadržené nebo zatčené, u nichž lze předpokládat, že proti nim bude vedeno společné trestní řízení nebo spolu jejich trestní věci souvisejí, které se chovají agresivně, nebo u nichž lze důvodně předpokládat agresivní chování (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 20).

2.2 Postup ve vztahu k věcem

2.2.1 Odejmutí, zajištění, odstranění a zničení věci

Policista je oprávněn věc zajistit, popřípadě odstranit, je-li důvodné podezření, že představuje bezprostřední závažné ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí a nelze-li toto ohrožení odstranit jinak. Policista je oprávněn věc zničit, zejména je-li důvodné podezření, že obsahuje výbušninu (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 23). Může se jednat o věc přímo u osoby, nebo kterou objeví sám policista.

Aby mohl policista odejmout osobě věc, nejdříve ji vyzve, aby ji sama vydala. Když ji nevydá, policista mu ji odebere. Může ta věc být spojována se spácháním přestupku. To znamená, že se věc je buď důležitá pro řízení o přestupku jako důkaz. V takovém případě může být věc propadnuta, například, že byla ukradená nebo zabrána, například osoba mladší 15 let se dopustila přestupku tou věcí. Jestliže má osoba u sebe zbraň a hrozí, že ji neoprávněně použije a na policejní námitku k odevzdání neodpovídá. Odebrat zbraň smí také strážník z důvodu, že při řízení může věc propadnout nebo být zabrána. Po odebrání sepíše policista úřední záznam. Věc je poté předána orgánu, kterému je o ní příslušné rozhodnout. Pokud je věcí omamná či psychotropní látka, policista ji po skončení věci musí zničit nebo ji zaevidovat, pokud o ní dosud nebylo rozhodnuto.

Policista a strážník mohou v rámci svého úkolu jakoukoliv osobu požádat, aby jim pomohla zapůjčením její věci dopadnout zločince, který například utíká. Policista věc jinak po ukončení řízení vrátí osobě, které byla odňata.

Strážník je oprávněn po předchozí marné výzvě k vydání věci tuto věc odejmout, jestliže lze mít důvodně za to, že v řízení o přestupku může být vysloveno její propadnutí nebo může být zabráná. Oprávnění k vydání věci musí předcházet výzva strážníka k dobrovolnému vydání věci. Teprve po marné výzvě k vydání věci je strážník oprávněn věc odejmout (Vetešník, 2014, s. 43). Strážník sepíše úřední záznam. Strážník vydá věc osobě, které byla věc odebrána či na výzvu odevzdala. Poté ji strážník předá příslušnému orgánu, který o přestupku rozhodne.

2.2.2 Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek

Policista má právo vstoupit do obydlí nebo jiného prostoru či na pozemek bez uživatelevo souhlasu i za použití síly pro vstup, ale je nutné zajistit přítomnost nezúčastněné osoby. Jedná se o osobu, která není se zákrokem nijak spojována a slouží jako svědek, který potvrdí policistovi jeho vstup a následný zákrok. Pokud ale hrozí nebezpečí z prodlení, její přítomnost se nevyžaduje, aby mohl provést potřebné úkony, které nelze odkládat, neboť tam vstoupit je nezbytné pro ochranu života a zdraví osob nebo hrozí závažné ohrožení veřejného pořádku. Vstoupit do prostorů může policista i v případech, kdy má podezření, že se tam nachází zemřelý nebo týrané zvíře či pronásleduje osobu. Po provedeném úkonu policista informuje bezodkladně uživatele daného prostoru a zajistí místo tak, aby nemohl do něj nikdo neoprávněný vstoupit.

Podobné oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor náleží i strážníkovi. Strážník má ovšem ve srovnání s policistou menší pravomoci z pohledu místa, kam může takto vstoupit. Tím může být jedině byt nebo jiný uzavřený prostor, nikoli však pozemek. Rovněž může využít jen užší míru okolností, za kterých tak může učinit. Strážník si totiž dané místo může otevřít, vstoupit tam a provést, co je třeba, aby odvrátil bezprostřední nebezpečí, pouze má-li důvod se obávat, že dochází k ohrožení života nebo zdraví osoby, anebo když hrozí větší škoda na majetku. Jinak i pro něj platí, že když nehrozí nebezpečí z prodlení, musí si při svém počínání zajistit přítomnost nezúčastněné osoby (Candigliota, c2010, s. 88).

2.3 Práce s informacemi

2.3.1 Zpracovávání a ochrana informací a údajů

Policista je oprávněn zpracovávat informace a osobní údaje v nezbytné míře pro plnění jeho poslání. Tyto informace se zabezpečují proti neoprávněnému přístupu, změnám, zničení, ztrátě či odcizení, zneužití či jinému neoprávněnému přístupu. Pokud se jedná o zpracování osobních údajů, včetně citlivých, smí je policista zpracovávat bez souhlasu osoby, jíž se to týká. Jedná-li se o údaje rasové, náboženské či politické, o příslušnosti k zákonem nezakázanému sdružení či sexuální jednání, může tyto údaje policista shromažďovat jen v nezbytnosti k šetření trestného činu či správního deliktu.

Než se zpracují informace, je nutné je nejdříve získat. Policista je získává od obviněných osob, osob ve výkonu trestu odnětí svobody, osob uloženým ochranné léčeni či nalezených, po kterých se pátralo. U všech těchto osob může policista provést měření těla, zajistit daktyloskopické otisky či tělesné otisky a podobně. Pokud je nemůže zajistit na místě, může si osobu předvést, udělat nutný výkon a osobu následně propustit. Získat informace je také možné z Rejstříku trestů, odborných lékařských vyšetření, ohledáním místa přestupku či trestného činu, provedeného orientačního vyšetření nebo z odběru krve, pokud je osoba podezřelá ze spáchání přestupku.

Policista během zpracovávání údajů stanoví účel, kvůli kterému se zpracovávají, a také informuje příslušný útvar, jehož se tyto údaje týkají. Všechny získané informace policista alespoň jednou za tři roky prověří, jen pokud jsou stále potřebná pro plnění policejních úkolů. Když již údaje nejsou potřebné, zlikvidují se. Policista nesmí zlikvidovat údaje, které jsou nadále využívána nebo se jedná o údaje pohřešovaných a hledaných osob, za podmínky, že se taková osoba pohřešovala vícekrát nebo se předpokládá, že osoba bude znovu hledána či souvisí s trestnou činností. Policista i strážník smí bez osobního souhlasu zpracovávat údaje a zasáhnout tak do soukromí osoby jedině v rámci zákona a v nezbytném rozsahu v rámci policejních úkolů.

Stejně to má i strážník, který má navíc právo žádat údaje z informačních systémů policie v rámci pohřešovaných osob, totožnosti osob či odcizení motorových vozidel a podobně. Dále z IS obecních úřadů obcí s rozšířenou působností či obecních úřadů, tam například údaje o poplatcích ze psů a podobně.

Zneužitím osobních údajů může také dojít ke spáchání trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji, zneužití pravomoci veřejného činitele nebo maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti. Za tento trestný čin hrozí trest odnětí svobody až na tři roky nebo zákaz činnosti nebo peněžitý trest. Při spáchání trestného činu hromadnými sdělovacími prostředky hrozí trest ještě vyšší (Candigliota, c2010, s. 99).

2.3.2 Pořizování záznamů

Policista i strážník má právo ke splnění jeho úkolů pořizovat zvukové, obrazové či jiné záznamy lidí a věcí, které jsou na veřejně přístupných místech. Zrovna tak smí monitorovat veřejná prostranství, což představuje jeden ze způsobů, jak právě získat osobní údaje o osobách. Lze jej použít k pořizením záznamů o průběhu zákroku či při prokázání totožnosti. Jsou-li k pořizování záznamů zřízeny stálé kamerové systémy, policie i obecní policie musí informace o zřízení takových systémů vhodným způsobem uveřejnit (Candigliota, c2010, s. 110).

Jedním z nejčastějších způsobů, jak policisté pořizují záznamy, jsou odposlechy. Jedná se o zásah do soukromí osob, a proto se využívá jen podle zákona a v případech, ve kterých jinak získat záznam nepůjde. Odposlechem je možné získávat hovory, zprávy, emaily i prohlížené webové stránky. Smí se provádět jen na základě soudního příkazu maximálně na čtyři měsíce. V případě vedení trestního řízení, ve kterém se jedná o nejzávažnější trestní čin, není nutný příkaz.

2.3.3 Prokázání totožnosti

Pokud policista žádá po osobě, aby prokázala svoji totožnost, smí jen ve vyhrazených případech, která jsou vymezená v zákoně o Policii ČR. Může se například jednat o osobu, která je podezřelá ze spáchání trestného činu nebo vstupuje na policií zakázané místo či policistovi oznámila podezření ze spáchání trestného činu.

Totožnost se prokazuje občanským či řidičským průkazem nebo cestovním dokladem. Prokázáním totožnosti se myslí zjištění jména a příjmení, data narození a popřípadě také adresy místa trvalého nebo skutečného pobytu, rodného čísla a státní příslušnosti (Candigliota, c2010, s. 59). Pokud se osoba odmítne prokázat nebo nemá u sebe žádný průkaz

s údaji, policista ji předvede, provede nutné úkony ke zjištění její totožnosti, sepíše záznam a poté ji propustí. Jestliže ani na stanici nezjistí totožnost, má policista právo sejmout daktyloskopické otisky, zjistit tělesné znaky, měřit tělo a podobně. Osoba se také může vzpírat proti předvedení, v takovém případě ji policista odpovídajícím odporem překoná.

Byla-li prokázáním totožnosti zjištěna osoba pohřešovaná, vyrozumí policista se souhlasem této osoby toho, kdo pohřešování osoby oznámil. Bez souhlasu pohřešované osoby policista oznamovateli sdělí, že pátrání po pohřešované osobě bylo ukončeno. Je-li svéprávnost pohřešované osoby omezena, vyrozumí policista o ztotožnění pohřešované osoby toho, kdo pohřešování osoby oznámil, a jejího opatrovníka (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 36).

V menším rozsahu může strážník také požadovat totožnost osob, ale musí uvést důvod, proč požaduje prokázání totožnosti. Pokud osoba odmítne prokázat svoji totožnost, má strážník právo ji předvést na Policii ČR.

2.4 Vykázání osoby z domácnosti

Základní předpoklad, aby policista mohl vykázat osobu z domácnosti, je důvodné podezření, že se osoba pokusí nebo dopustí životu a zdraví ohrožujícího útoku na osobě blízké, se kterou je v jedné domácnosti. Útokem se může dopustit vraždy, omezování osobní svobody, vydírání či znásilnění. Tuto osobu pak může policista vykázat bez nutnosti fyzické přítomnosti. Vykázaná osoba je ale co nejdříve informována o tomto zásahu. Buď policista na tuto osobu vyčká před bytem a oznámí jí to ústně nebo zanechá oznámení na dveřích, anebo zvolí jiný způsob informování. Vykázaná osoba se domů nepodívá 10 dní ode dne jeho vykázání.

Policista také musí sepsat potvrzení o vykázání a pak ho oproti podpisu předat vám i vykázané osobě. Pokud je to v konkrétním případě možné a nehrozí nebezpečí z prodlení, které by znamenalo, že policie musí zasáhnout co nejdříve a vynechat vše, co není naprosto nutné, musí policista zajistit, aby se celého vykázání jako svědek účastnila nějaká další nezúčastněná osoba. Během následujících tří dnů od vykázání se policista musí rovněž přesvědčit, zda vykázaná osoba dodržuje své povinnosti, které pro ni vyplývají z vykázání (Candigliota, c2010, s. 161-162).

Vykázaná osoba musí neprodleně opustit prostor vymezený policistou a následně do něj nevstupovat, dále žádným způsobem nekontaktovat osobu, kterou ohrožoval na životě,

a odevzdat klíče policistovi, který rozhodl o vykázání. Policista ho poučí o jeho právech a povinnostech a také o možnostech, kde je možné se ubytovat. Pod jeho dohledem si smí vzít před vykázáním věci potřebné k životu. Osoba si také musí vyzvednout kopii úředního záznamu. Ohroženou osobu policista poučí o možnostech psychologické či sociální pomoci, podání návrhu na vydání předběžného opatření a případných následcích, kdyby osoba uvedla nepravdivé údaje.

V případě strážníka je ho možné požádat o pomoc, přičemž prosbě vyhoví v rámci jeho možností. Jestliže by ale měl strážník podezření, že je páchán trestný čin nebo přestupek v obydlí, neprodleně o tom informuje PČR.

2.5 Použití donucovacích prostředků a zbraně

Během zákroku se stává, že policista potřebuje donucovací prostředky a také zbraň. Bez těchto prostředků by se neobešli, neboť jim slouží k usnadnění pro dokončení zákroku nebo k ochraně zdraví osob a majetku. K těmto prostředkům jsou řádně školeni. Při použití musí policista použít sílu přiměřenou dané situaci, aby nezpůsobil osobě újmu na zdraví nebo na majetku. Než jej použije, vyzve osobu, proti které má zakročit, aby si své jednání rozmyslela, jinak bude muset policista některý z prostředků použít.

Jejich použití by mělo trvat jen po dobu nezbytně nutnou k překonání odporu a obnovení poklidného stavu v souladu s právem. Jestliže jejich použitím dojde ke zranění osob, musí jim policista i strážník poskytnout první pomoc a zajistit lékařské ošetření, jakmile mu to okolnosti dovolí. V žádném případě však donucovací prostředky nemají sloužit k trestání osob za jejich protiprávní jednání (Candigliota, c2010, s. 190). Poté o použití donucovacího prostředku informuje nadřízeného. Policista také sepíše o jeho použití a případnému zranění záznam. Policista pomocí některých donucovacích prostředků také pátrá po pohřešovaných a hledaných osobách a věcech. Takovým prostředkem je například služební pes. Ve stejném rozsahu má právo také strážník použít donucovací prostředky a zbraně.

2.5.1 Donucovací prostředky

Za donucovací prostředky se považují:

- hmaty, chvaty, údery a kopy,
- slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,
- obušek a jiný úderný prostředek,
- vrhací prostředek mající povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky,
- vrhací prostředek, který nemá povahu střelné zbraně
- zastavovací pás, zahrazení cesty vozidlem a jiný prostředek k násilnému zastavení vozidla nebo zabránění odjezdu vozidla,
- vytlačování vozidlem,
- vytlačování štítem,
- vytlačování koněm,
- služební pes,
- vodní stříkač,
- zásahová výbuška,
- úder střelnou zbraní,
- hrozba namířenou střelnou zbraní,
- varovný výstřel,
- pouta,
- prostředek k zamezení prostorové orientace (Čermák, 2012, s. 102).

Z těchto prostředků nesmí strážník používat žádné vrhací prostředky ani zastavovací pásy, dále ani jeden ze způsobů vytlačování, zamezovat prostorovou orientaci, dále nikoli použít psa, stříkače a zásahovou výbušku.

Strážník nesmí při zákroku proti zjevně těhotné ženě, osobě zjevně vysokého věku, osobě se zjevnou tělesnou vadou nebo chorobou nebo osobě zjevně mladší 15 let použít údery a kopy, slzotvorný, elektrický či jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek či jiné donucovací prostředky (Vetešník, 2014, s. 68). Totéž nesmí ani policista.

2.5.2 Použití pout a prostředků k zamezení prostorové orientace

Policista používá pouta a prostředky k zamezení orientace v prostoru, aby spoutal osobu zajištěnou, zadrženou, zatčenou, dodávanou k výkonu trestu či do určeného ústavu nebo

převzatou policisty k vykonání úkonu z vazby. Policista použije pouta, pokud hrozí danou osobou ohrožení bezpečnosti a pokusí se utéct.

Strážník použije pouta, když má osobě omezit osobní svobodu nebo ji předvést, ale klade odpor, či napadá druhé lidi. Osobu může také připoutat příhodné věci maximálně na dvě hodiny, než ji předá PČR.

Prostředky k zamezení prostorové orientace se rozumí například zatmavené lyžařské brýle, kápě, apod. v případě těchto prostředků platí obecné zásady úkonu. Využívány budou zejména při transportu nebezpečných osob. Tento prostředek se používá pouze tehdy, nelze-li účelu úkonu dosáhnout jinak (Čermák, 2012, s. 114).

2.5.3 Použití zbraně

Během používání zbraně dbá policista i strážník na nejšetrnější použití k nejmenším škodám na životech. Strážníci používají také zbraň, která je označována jako služební. Smějí ji použít pro nutnou obranu či v krajní nouzi nebo v zamezení úniku podezřelého, ale jen tehdy, když žádný jiný prostředek není účinný.

Policista používá zbraň jen v zákonem vymezených situacích, kterými jsou:

- nutná obrana či krajní nouze,
- podezřelý odmítá opustit svoji skrýš,
- zamezení úniku podezřelého,
- neexistuje jiný způsob, kterým by se překonal jeho odpor ke zničení úkonu,
- odvrácení násilného útoku ohrožující sledované místo,
- ohrožování zdraví lidí nebezpečnou jízdou dopravním prostředkem i přes policejní výzvy,
- neuposlechnutí policejního příkazu s použitím zbraně pro varovný výstřel nebo jeho namíření,
- zneškodnění zvířete, které ohrožuje lidský život.

Strážník je povinen před použitím služební zbraně vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání s výstrahou, že bude použito služební zbraně. Od výzvy

s výstrahou může upustit jen v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo je-li ohrožen život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu (Vetešník, 2014, s. 74).

2.6 Vyžadování pomoci od osob a orgánů

Policista může v rámci zákona požadovat pro dosažení určitého úkolu policie pomoc od orgánů. Orgány se myslí ozbrojené síly, bezpečnostní sbory a další orgány veřejné správy. Pomoc může být nejen osobní, ale také věcná. Orgány a osoby, které byly požádány o pomoc, jsou povinny ji poskytnout. Ve většině případů se jedná o zapůjčení silničního motorového vozidla k dopravení osoby k lékařskému vyšetření, mobilního telefonu pro zavolání pomoci nebo pomoc žádané osoby s ošetřením zraněných osob. Pokud jim v tom brání zákonná, státem uznaná povinnost mlčenlivosti či jiná zákonná povinnost, v takových případech pomoc poskytnout nemusí. V případě fyzické osoby dále ještě nemusí poskytnout pomoc, jestliže by se tím vystavila vážnému ohrožení sebe či blízké osoby.

Strážník může toto oprávnění využít pouze v rozsahu potřebném pro splnění konkrétního úkolu obecní policie. Kdo byl o tuto pomoc požádán, je povinen ji poskytnout bez zbytečného odkladu. Tato povinnost neplatí:

- Brání-li mu v tom zákonná nebo státem uznaná povinnost mlčenlivosti,
- Plnění jiné zákonné povinnosti, nebo
- V případě fyzické osoby, pokud by poskytnutím pomoci vystavila vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou (Vetešník, 2014, s. 30).

2.7 Mezinárodní spolupráce

Standardní je již spolupráce v rámci Interpolu. V evropském regionu však existuje řada dalších bezpečnostních institucionalizovaných struktur zaměřených na zabezpečování veřejné bezpečnosti. Zmínit je třeba zejména Evropský policejní úřad – Europol, jehož posláním je zejména zvýšit efektivnost a zlepšit policejní spolupráci členských států Evropské unie. Těžiště spolupráce v rámci Europolu je spatřováno zejména v oblastech prevence a boje proti terorismu, nezákonnému obchodu s drogami dalším závažným formám mezinárodní kriminality (Čermák, 2012, s. 155). Rovněž je důležité zmínit spolupráci mezi policisty v rámci Schengenské dohody, ve které se zavazují ke společné pomoci v prevenci kriminality.

Policista může působit na území cizího státu za podmínek uvedených v mezinárodní smlouvě nebo byl vyslán splnit úkol na základě rozhodnutí ministra se souhlasem cizího státu, rovněž je možné působit na základě rozhodnutí mezinárodní organizace jako mírová operace.

2.8 Blokové řízení

Právo, které mají policisté i strážníci absolutně stejné, je blokové řízení. Toto právo se liší od ostatních tím, že je uvedeno v zákoně č. 250/2016 Sb., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, který je účinný od 1. 7. 2017. Znamená to tedy možnost projednání přestupku uložením pokuty za splnění tří podmínek. První podmínkou je spolehlivě zjištěný přestupek. To znamená, že pachatel nehodlá vést o přestupku jakkoli delší řízení než je nutné. Druhou podmínkou je nedostačující domluva pachateli a tou poslední podmínkou je ochota obviněného z přestupku zaplatit pokutu, která je maximálně do 5 000 Kč. Zaplatí ji v hotovosti strážníkovi či policistovi na místě nebo následně po vydání bloku na nezaplacenou pokutu.

V blokovém řízení lze uložit pouze pokutu. Při určení druhu sankce a její výměry strážník přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení (Vetešník, 2014, s. 77).

Přestupek se projednává ústní formou. Příslušník PČR za přestupek vydá pachateli pokutový blok, na kterém vyznačí komu, kdy, jaký přestupek byl spáchán a výši pokuty. Poté se podepíše a uvede své identifikační číslo. Na bloku samozřejmě nesmí chybět úřední razítko.

Vedle blokového řízení existuje také příkazní řízení, které probíhá v případě, že přestupek nebyl předmětem blokového řízení, dále existuje fakt potvrzující dopuštění přestupku. Hodnota pokuty může být až do výše 10 000 Kč, ale je možné uložit namísto pokuty také napomenutí. Obviněný může podat odpor do 15 dnů od jeho doručení, protože tento druh řízení nevyžaduje souhlas obviněného s projednáním věci a není nutné jeho doznání viny.

Z tohoto řízení jsou vyloučeny návrhové přestupky, kterými jsou například urážka na cti, ublížení na zdraví z nedbalosti, vyhrožování újmy na zdraví, nepravdivým nařčením z přestupku a podobně. Takovéto přestupky lze projednat pouze na návrh postižené osoby.

3 POVINNOSTI POLICISTŮ A STRÁŽNÍKŮ

3.1 Povinnosti policistů

Policista má povinnost chovat se určitým způsobem. Tyto povinnosti, jež jsou uvedeny v zákoně o Policii ČR, jsou pro policistu velmi důležitá během jeho efektivního výkonu ve službě. Každý policista musí být zdvořilý, schopen zasáhnout proti porušování vnitřního pořádku a bezpečnosti. Při zásahu, kdy postupuje přiměřeně, prokáže svoji totožnost k policii. Nesmí ale zapomenout poučít osoby, které se účastní zásahu. Policista zasahuje nejen ve službě, ale i v době mimo službu, zvláště pokud se jedná o osoby v ohrožení života.

Také se musí řídit Etickým kodexem Policie České republiky, který patří mezi vnitřní předpisy Policie ČR. Jeho porušením se policista může dopustit kázeňského přestupku. Je nutné dodat, že etický kodex ovlivňuje nejen povinnosti policistů a strážníků, ale také jejich práva a efektivitu.

Etický kodex stanovuje závazek Policie ČR vůči společnosti:

- Chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
- Uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony, a
- Při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení (Čermák, 2012, s. 34).

Navíc k těmto povinnostem existují základní etické povinnosti policisty, které formulovala Deklarace o policii, vzniklá již v roce 1979, a jež by se neměli opomíjet, Neboť dosud jsou pravdivá a platná:

- Každý policista je povinen plnit úkoly, které mu ukládá zákon, přičemž chrání své spoluobčany před násilím a jinými nezákonnostmi, které vymezuje zákon.
- Každý policista musí být bezúhonný, neúplatný a musí vykonávat svoji práci důstojně, zejména nesmí podlehnout korupci.

- Popravy, mučení a další formy nelidského či ponižujícího jednání jsou policistům za všech okolností zakázány. Každý policista musí příkazy k takovému jednání ignorovat.
- Policista musí uposlechnout rozkazů, které jsou v souladu se zákony, neuposlechne však rozkazu, o němž ví, že je v rozporu se zákonem.
- Policista musí odepřít splnění rozkazu, který je v rozporu se zákonem. Pokud by však porušení zákona mělo vážné nebo nenapravitelné důsledky, musí policista v rámci svých možností učinit taková opatření, aby k těmto důsledkům nedošlo.
- Policista musí odmítnout provedení úkonů omezujících osobní svobodu občana pro jeho rasu, politické či náboženské přesvědčení.
- Každý policista osobně odpovídá za své jednání a nesprávná rozhodnutí, k nimž dal příkaz a která nejsou v souladu se zákonem.
- Použití zbraně musí být jasně a přesně vymezeno zákonem.
- Policista musí zachovávat mlčenlivost v otázkách mající důvěrný charakter (Nesvadba, 2009, s. 206 – 207).

3.1.1 Zdvořilost, iniciativa a přiměřenost postupu

Policista je povinen během plnění policejních úkolů být zdvořilý, seriózní a dbát cti a důstojnosti k druhým lidem i k sobě. Pro policistu je to základní povinnost. Ke zdvořilosti náleží také důvěryhodné chování, kdy policista jedná s lidmi slušně. Ke všem lidem se chová korektně, bez rozdílů a různých předsudků.

Jestliže okolnosti dovolí policistovi před provedením úkonu, u kterého může dojít k přímému vynucení splnění povinností či k přímé ochraně práv při použití síly nebo dokonce hrozby jejího použití, je povinen použít slov „Jménem zákona!“ a odpovídajících výzev.

V případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 13). Pokud dojde k takovému ohrožení, k jehož odstranění je příslušný jiný orgán veřejné správy, je policista ve službě povinen přijmout takové opatření k odstranění nebezpečí a poté vyrozumí příslušný orgán veřejné správy v případě potřeby. Pokud již nehrozí takové nebezpečí, policista bez zbytečného odkládání vyrozumí tento orgán

o tomto ohrožení či porušení. Ale provést úkon či jiné opatření nemá policista povinnost, pokud:

- a) vykonává jiný úkon, těmi jsou:
 - plnění úkolů, při nichž používá operativně či podpůrně operativně pátrací prostředky,
 - pronásledování pachatele, který je odpovědný za trestný čin,
 - zákrok pod jednotným vedením,
 - výkon šifrové či kurýrní služby, během které by mohlo dojít k ohrožení včasného předání šifrovaných zpráv či k ohrožení přepravovaných věcí,
 - plnění úkolu, při kterém používá výbušné předměty a výbušniny,
 - zajišťování bezpečnosti chráněných objektů, prostorů a lidí,
 - provádění výcviku a přípravy k použití pátracích prostředků nebo
 - získávání poznatků ze zájmového prostředí, ve kterém lze předpokládat získání důležitých poznatků k zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, zjištění pachatelů a předcházení trestných činů.
- b) jeho dovednosti jsou sníženy v důsledku jeho zdravotního stavu, vlivem léků či jiných látek do takové míry, při které by bylo řádné provedení či dokončení úkonu ohrožené,
- c) nebyl k provedení úkonu či jiného opatření odborným způsobem vyškolený, vycvičený a charakter jednání či jiného opatření takové vyškolení a výcvik vyžaduje,
- d) je evidentní, že úkon či jiné opatření nelze dokončit úspěšně.

Policista je povinen dbát, aby žádná osoba v důsledku jeho postupu nebyla bezdůvodně poškozena. Proto musí postupovat takovým způsobem, aby nezasáhl svým potenciálním zásahem do práv a svobod osob, vůči kterým směřuje úkon, či nezúčastněných osob. A pokud musí vzniknout škoda, musí být řádně důvodná.

Policista je povinen:

- Dbát, aby žádné osobě v důsledku jejich postupu nevznikla bezdůvodná újma,
- Dbát, aby jejich rozhodnutím neprovést úkon nevznikla osobám, jejichž bezpečnost je ohrožena, bezdůvodná újma,

- Postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 14).

3.1.2 Prokazování příslušnosti a poučení

Při provádění úkonu je policista povinen prokázat svou příslušnost k policii služebním stejnokrojem, služebním průkazem nebo odznakem policie, na kterých musí být zřetelně viditelné identifikační číslo (Zákon o Policii ČR, 2017, s. 14). Jestliže charakter nebo skutečnosti úkonu nedovolí prokázat příslušnost těmito způsoby, prokáže se policista ústním prohlášením „policie“. Neplatí to v případě, pokud ani tímto způsobem se nemůže policista prokázat. Stejnokrojem, průkazem či odznakem se prokáže policista v okamžiku, kdy mu to okolnosti úkonu dovolí.

Policista musí poučit před provedením úkonu osobu dotčenou úkonem o právních důvodech uskutečněného jednání a jedná-li se o úkon spojený s intervencí do práv a svobod osoby, také o jejich právech a povinnostech. Jestliže poučení omezuje charakter a okolnosti úkonu, policista poučí taktéž o záležitosti ihned, jak to skutečnosti dovolí.

3.2 Povinnosti strážníků

Strážníci mají na rozdíl od policistů zcela jiné povinnosti, které vyplývají ze zákona o obecní policii. Musí být čestný a vážný. Chovat se důstojně k osobám, které se účastní zásahu, dále tyto osoby poučit o jejich zásahu do práv a svobod. Během jakéhokoliv zákroku či úkonu je povinen prokázat svoji příslušnost k obecní policii, použít odpovídající výzvu a následně jej nahlásit příslušnému orgánu. Dále musí strážník dodržet mlčenlivost. Poslední a také nejdůležitější povinností je pro strážníky povinnost poskytnout pomoc. Všechny tyto povinnosti budou níže rozebrány.

Mezi další povinnosti se řadí sepsání úředního záznamu, který vyhotovuje při každém využití svých práv a povinností. Strážník je také povinen nahlásit uložené pokuty, které byly vydány za přestupek v blokovém řízení, příslušnému obecnímu úřadu s rozšířenou působností. Musí tak učinit do tří pracovních dnů. Strážník je dále povinen do 5 pracovních dnů po projednání přestupku zaslat oznámení o uložení pokuty v blokovém řízení za přestupek proti bezpečnosti

a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, za který byla uložena pokuta vyšší než 1 000 Kč, nebo za který lze uložit body v bodovém hodnocení řidičů (Vetešník, 2014, s. 123).

3.2.1 Čest, vážnost, důstojnost a poskytnutí pomoci

Strážník je povinen během provádění úkonů k plnění úkolů stanovených obecní policií dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní důstojnosti a nepřipustit, aby osobám v souvislosti s touto činností vznikla bezdůvodná újma a případný zásah do jejich práv a svobod překročil míru nezbytnou k dosažení sledovaného účelu úkonem. Musí být vždy dodržena během každého zákroku či úkonu strážníka.

Strážník je povinen poskytnout pomoc v rozsahu svých oprávnění a povinností, kdo o ni požádá (Vetešník, 2014, s. 19). Lze ji poskytnout jen v adekvátní míře vyškolení a vycvičení strážníka. Strážník ji nemusí poskytnout například během zneškodňování výbušného systému nebo v případě ohrožení pokousání psem. Pak je nutné pro tyto situace povolát k tomu vyškolené osoby.

3.2.2 Poučení a povinnost mlčenlivosti

Strážník je povinen poučit osoby o jejich právech, provádí-li podle zákona o obecní policii zákrok nebo úkon spojený se zásahem do jejich práv nebo svobod, pokud to povaha a okolnosti zákroku nebo úkonu dovolují (Vetešník, 2014, s. 19).

V opačném případě strážník poučí tyto osoby hned, jak to faktory dovolí. V určitých případech je nutné poučit osoby ihned před provedením úkonu, takovým případem je například osoba, která má právo odepřít podání vysvětlení. Není stanovena forma poučení. Poučení může být provedeno jak ústní formou na samotném místě spáchaného přestupku, tak i písemnou formou v kanceláři obecní policie.

Strážník musí zachovat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými byl seznámen během plnění úkolů obecní policie či ve spojení s nimi, o kterých bude strážník zachovávat mlčenlivost v zájmu zajištění úkolů nebo jiných osob, aby se informace nedostaly do nepatřičných rukou.

Strážník musí i po skončení pracovního poměru zachovat mlčenlivost. Může ho pouze starosta zprostit této povinnosti či jiná pověřená osoba.

3.2.3 Povinnost konat, prokázat příslušnost a použít výzvu

Strážník má povinnost konat nejen v pracovní, ale také i v mimopracovní době. V pracovní době je strážník povinen v rámci zákona učinit zákrok či úkon, pokud je proveden trestný čin, přešůpek nebo jiný správní delikt anebo pokud existuje důvodné podezření ze spáchání přešůpku. Strážník vyhodnotí danou situaci a zvolí způsob odpovídající k jejímu vyřešení s využitím zákonných nástrojů pro splnění daného účelu. V případě povinnosti konat v mimopracovní době znamená, že strážník i mimo pracovní dobu je povinen učinit zákrok nebo jiné opatření a vyzoomí nejbližší útvar policie, pokud je páchán trestný čin či přešůpek ohrožující bezprostředně život, zdraví či majetek. Při takové situaci se strážník prokáže průkazem obecní policie, pokud mimo službu nemá uniformu.

Strážník je povinen při výkonu své pravomoci prokázat svou příslušnost k obecní policii stejnokrojem s odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce. Při zákroku, který nesnese odkladu, tak učiní, jakmile to povaha a okolnosti tohoto zákroku dovolí. V případě, že strážník působí na území obce, která je smluvní stranou veřejnoprávní smlouvy, prokazuje se strážník písemným potvrzením, vydaným starostou této obce (Vetešník, 2014, s. 22).

Jestliže má strážník po pracovní době a nemá u sebe takové potvrzení, prokáže svoji příslušnost průkazem obecní policie. Pokud mu to ale okolnosti nedovolují během zákroku se prokázat, musí se prokázat ústním prohlášením „obecní nebo městská policie“. Poté, co mu to již okolnosti dovolí, se prokáže již zmíněným průkazem. Podmínkou však je, aby strážník nosil na pravé straně prsou odznak obecní policie a pod ním své identifikační číslo, dále nášivku s názvem obce na záloktí levého rukávu a stejnokroj, který musí obsahovat jednotné prvky a zároveň nesmí být zaměnitelný s jiným stejnokrojem.

3.2.4 Použití odpovídající výzvy a oznámení orgánu

Strážník je při provádění zákroku povinen, pokud to povaha a okolnosti zákroku dovolují, použít odpovídající výzvy. Pokud to povaha zákroku dovoluje, použije strážník před výzvou slov „Jménem zákona!“ (Vetešník, 2014, s. 23).

Dále je bez zbytečného odkladu povinen podat oznámení Policii ČR odůvodněné podezření, že byl uskutečněn trestný čin a podle charakteru věci také zajistí prostor trestného činu proti vstupu nežádoucích osob. Podezření oznámí příslušnému orgánu, který projedná, zda došlo k přestupku či trestnému činu.

Na místě trestného činu strážník provede pouze takové úkony, jejichž cílem bude poskytnutí první pomoci zraněným osobám, následné zajištění lékařské pomoci a ochrana majetku, který má vazbu na spáchané protiprávní jednání, a zamezení případnému pokračování v páchání další trestné činnosti (Vetešník, 2014, s. 24).

4 EFEKTIVITA POLICISTŮ

Efektivita policistů představuje jejich výkonnost během práce, včetně plnění úkolů a činností. Jejich výsledky se nedají změřit podle vyrobených produktů, ale podle jejich výkonu, počtu vyřešených případů, splněných úkolů, zachráněných životů nebo počet stížností na daného policistu. Policisté bez rozdílu hodnosti, služebního zařazení, délky služby apod., v drtivé většině nepochybují o tom, že Etický kodex Policie ČR formuluje správné morální hodnoty, normy, principy a závazky, jimiž by se profesionální chování a jednání policisty mělo vyznačovat (Nesvadba, 2009, s. 169).

Podle veřejnosti je ale dosud policie vůči občanům nadřazená, privilegovaná a donucovací. Z toho plyne, že by měl každý policista dodržovat základní hodnoty PČR, kterými jsou dodržování profesionality, nestrannosti, odpovědnosti, ohleduplnosti a bezúhonnosti. Na prvním místě je uvedena profesionalita, neboť představuje komplex nároků na schopnosti a dovednosti policistů, včetně vysoké míry zodpovědnosti během řešení mravních situací. Tyto zmiňované hodnoty jsou důležité, neboť se odrážejí v různých oblastech policistovy kariéry:

- Samotná práce a její charakter – fyzické, intelektuální a emocionální požadavky, které na policistu klade.
- Míra kontroly, kterou má policista nad svou prací a jeho schopnosti plnit tyto požadavky.
- Kultura na pracovišti a styl vedení příslušného oddělení.
- Možnost kariérního postupu nebo naopak jeho absence.
- Vztah mezi policií a místními obyvateli.
- Individuální vlastnosti a schopnosti, jako například schopnost vyrovnávat se se stresem, kvalita a dostupnost rodinných vztahů a podpory od ostatních členů, zdravotní stav a finanční stabilita.
- A štěstí (Kirschman, 2015, s. 12).

4.1 Paradoxy a každodenní práce u policie

Práce policisty je spojována s několika paradoxy, které jsou částečně pravdivé a mají své klady a zápory. Jedním z paradoxů je například kontrola nad emocemi. Na jednu stranu se chce, aby byl policista profesionální, kdy má mít vše pod kontrolou. Jsou to situace, ve kterých policista uklidňuje občany a radí jim dodržování zákonů. Mnohdy mívají strach, že by jim emoce ohrozila kariéru. Na druhou stranu to v policistovi vyvolává stres, jen kvůli snaze, aby lidé nezahlédli, že se emočně projevují. Je proto důležité, aby policisté alespoň mezi svými kolegy projevovali emoce.

Policisté se pohybují mezi rozkazy a příkazy. To je další paradox. Policisté tráví ve svém životě více času tím, že řídí druhé, než tím, že řídí sami sebe. Je pravdou, že většina práce policisty spočívá v tom, že musí mít něco nebo někoho pod kontrolou: musí řídit dopravu, musí mít pod kontrolou dav lidí, zločinnost, peníze, přesčasy a podobně (Kirschman, 2015, s. 54).

Existují okolnosti, které ovlivňují výkon policisty během jeho každodenní práce. Jedná se převážně o negativní působení, které se nemusí týkat všech policistů, protože některé okolnosti tyto policisty naopak podněcuje k lepšímu výkonu. Těmi okolnostmi jsou práce na směny, přesčasy, nejistota, fyzická náročnost a zranění či dlouhodobé odloučení od rodiny.

Policista může za jeden kalendářní rok odsloužit až 150 hodin přesčasu bez finanční náhrady a nemůže je odmítnout bez udání adekvátního důvodu (Kirschman, 2015, s. 30). Jeho pracovní dobu mohou protáhnout různé činnosti, například studování, výcviky či speciální mise.

Další okolností je nejistota, která se během policejní práce objevuje v podobě nepředvídatelných událostí. Jakékoliv jednání a jeho následný průběh nelze dopředu odhadnout. Proto policista musí být vědom toho, že každý jeho krok mohou prozkoumat jeho nadřízení. S tím souvisí skutečnost, při níž jsou policisté pod dohledem veřejnosti a nadřízených.

Fyzická náročnost a zranění je další situace. Pracovní úrazy mohou být u policistů na denním pořádku. Policista, který nedbá o svoji fyzickou kondici, riskuje zranění. Policista má ve službě reálnou šanci, že bude skákat přes ploty a honit pachatele, kteří se narodili přibližně

ve stejnou dobu jako jeho děti. Když je chytí, jejich zpacifikování není o nic jednodušší (Kirschman, 2015, s. 41).

4.2 Žena jako policista

V České republice tvoří ženy asi 15 % z celkového počtu příslušníků policie. V posledních 10 letech má podíl žen v policii mírně vzrůstající tendenci. O něco menší podíl žen pak najdeme ve vedoucích pozicích. Ženy v současné době působí zhruba na 10 % z nich (Kirschman, 2015, s. 282).

Ženy jsou v praxi velmi přínosné. Jejich práce je identicky efektivní coby u mužů. Dělají stejnou práci. Vytvářejí výborné vztahy k veřejnosti. Ženy navíc dokáží druhé lépe uklidnit. Chtějí dělat práci, která je pro ně smysluplná. Mohou při této práci získat respekt a mnoho zkušeností. Jsou velmi vhodné pro utajenou práci, protože žena v přestrojení není tak očekávaná jako muž. Vytváří pro služebně mladší policistky vzor. Dokáží lépe zvládnout stres. Překážkou pro ně není ani fyzická náročnost, jelikož taková práce je vyčerpávající i pro muže.

Mají možnost bojovat za svoje práva a aktivně ovlivňovat podobu svojí práce. Mohou také poskytnout zásadní pomoc ženám, které byly znásilněny nebo se staly obětí domácího násilí, a které se o tom stydí mluvit s policisty mužského pohlaví (Kirschman, 2015, s. 290).

Tato část práce je důležitá pro zpracování praktické části, protože ženy jako policistky ovlivňují efektivitu policejního výkonu. V praktické části jsou zpracovány na toto téma tři otázky, které jsou součástí dotazníkového šetření.

4.3 Systém zvaný Pětidílná cesta

Strategií tohoto systému je odstranit rutinní situace do pěti minut. Policista jej může používat k pochopení a vyřešení problémových situací. Tento systém se dělí na pět lekcí.

První lekcí je, ovládni svoji zlost. Policista musí svoji práci chápat jako jednání s problémovými lidmi. Většina lidí, kteří přicházejí do styku s policií, je citově rozrušená (Barker, 1999, s. 26 – 27). Jejich schopnost ovládnutí sebe sama je nízká nebo žádná, proto je nutné, aby policista odstoupil od hrubosti a byl schopen vykonávat svoji práci.

Druhou následující lekcí je Poslouchej a ptej se. Znamená to, že policista musí pozorně a přesně poslouchat, co se mu osoba snaží říct. Existují dvě zásady, které pomohou nejen lépe poslouchat, ale také přesvědčit toho druhého, že je policistou poslouchán. První zásada zní, ptej se. To, co říká druhá osoba, neznamená zaručenou věc. Policista mu může špatně rozumět nebo druhá osoba není schopná se běžně a jasně vyjádřit. Je tedy nutné dávat doplňující otázky, aby si byl policista jistý, že dobře pochopil sdělovanou informaci. Druhou zásadou je, poskytni zpětnou vazbu. Tím se myslí, aby policista občas zopakoval, co si myslí, že mu právě řekla ta druhá osoba, a nechat ji to překontrolovat. Jediný způsob, jak si být jistý, je nechat osobu porovnat policistovu interpretaci s její vlastní. Jestli policista klade otázky a dává zpětnou vazbu, nejen že bude mít přesnější informace, ale současně toho druhého uklidňuje.

Projev účast je třetím krokem systému. Jedná se o projev policisty, že ví, jak se ten druhý cítí. Policista funguje nejméně na dvou úrovních. První úroveň jsou fakta – co se stalo, koho se to týká, čas a datum a tak podobně. Druhá rovina je těžší. Lidé občas špatně komunikují, protože jsou uvnitř sebe citově zranění, nepřátelsky naladěni či vystrašení. Jednoduché věty typu „Asi se necítíte zrovna nejlépe, že?“ nebo „Muselo vás to doopravdy hodně rozzlobit!“ velmi dobře pomohou navázat komunikaci v rovině pocitů (Barker, 1999, s. 28). Pokud policista tyto první tři lekce splnil korektně, vytvořil si komunikační vazbu mezi ním a druhou osobou.

Krok číslo čtyři se nazývá, žádej o spolupráci. Cílem je dostat druhého na policistovu stranu, nejlépe to udělá tak, že ho požádá, aby něco podržel nebo navrhl jiné řešení situace. Lidé, kteří mají pocit, že se na zásahu podíleli, pění na policii samou chválu (Barker, 1999, s. 29).

A posledním krokem je, jednej, je-li třeba. Předmětem je vlastní zásah policisty. Sice předchozí kroky jsou pouhou přípravou k vlastnímu zásahu, nebude muset policista pravděpodobně zasahovat, pokud je provede dobře. První čtyři lekce trvají zhruba pět minut. Když jsou správně aplikovány, policista pátou lekci nemusí podstupovat.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

Způsob pro vypracování této praktické části v mé bakalářské práci jsem zvolila dotazníkové šetření. Základem je veřejně přístupný dotazník, který slouží jako podklad pro zajištění dostačujícího množství informací v podobě odpovědí. Získaná data poslouží k analýze efektivního výkonu policistů a strážníků.

5.1 Interpretace dotazníkového šetření

Pro zajištění cílů výzkumu a sběru výsledných údajů byla využita již zmíněná metoda dotazníkového šetření. Dotazník byl uveřejněn na webových stránkách Vyplňto.cz pod názvem „Práva a povinnosti policisty při výkonu služby“, kde měl každý respondent možnost zodpovědět na dané otázky formou anonymity. Jelikož byl dotazník na této bázi, mělo to určitou výhodu pro respondenty, což představovalo jejich ochotu vyplnit dotazník bez jakýchkoliv potíží a obav, že by si kdokoliv mohl zjistit jejich odpovědi, případně názor. A z mé strany to byla výhoda v tom, že nebyli respondenti časově více zatíženi než při ústním jednání.

Výběr respondentů byl nahodilý, proto na těchto webových stránkách měl možnost vyplnit tento dotazník respondent jakéhokoliv věku, pohlaví, místa bydliště či vzdělání.

Dotazník byl tvořen 16 otázkami, z nichž 2 otázky byly polouzavřené, což respondentovi umožnilo vyjádřit svůj vlastní názor, ale jen v případě, že v těchto dvou otázkách mu nevyhovovaly možné odpovědi, které byly na výběr. Proto poslední možná odpověď byla k dispozici respondentovi k jeho vlastní odpovědi. Otázky jsou rozděleny na dvě části. Prvních 13 otázek se zabývá danou problematikou a poslední 3 otázky zkoumají všeobecnou demografickou stránku respondenta.

Cílem byla analýza efektivnosti aplikace práv a povinností policistů a strážníků při výkonu jejich služby z pohledu veřejnosti. To znamená, jak tuto problematiku lidé vnímají a zároveň, jaký mají vztah k policistům a strážníkům a naopak. Dále jak vnímají policejní práci žen v terénu, náročnost práce policistů a také jak vylepšit jejich případnou neefektivitu.

5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

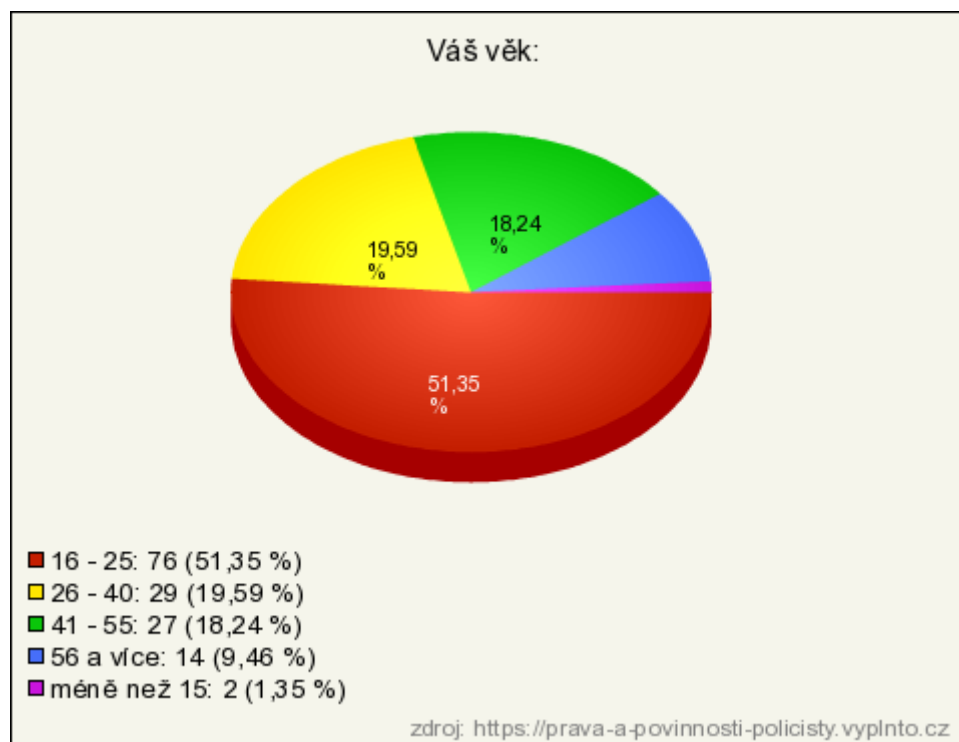
Během dotazníkového šetření, které probíhalo od 19. února do 25. března tohoto roku, bylo vyplněno 148 dotazníků, což je 70,3 % návratnost. To znamená, že dotazník byl celkem zobrazen 211 respondenty, ale po zobrazení jej 63 respondentů nevyplnilo.

Otázky č. 14, 15 a 16

Tyto poslední tři otázky z demografické oblasti byly v dotazníku sice uvedeny na konci, ale v této práci k vyhodnocení dat, jsou uvedeny hned na začátku.

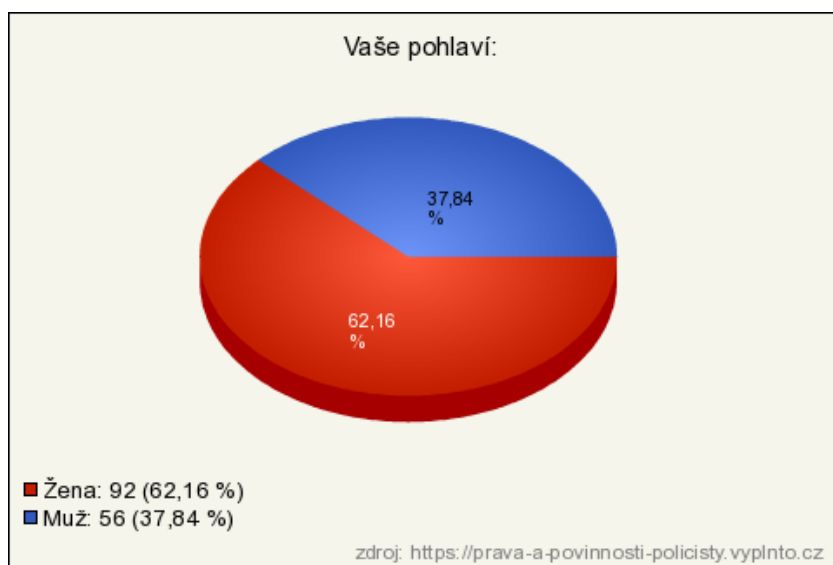
Rozdělení respondentů podle věku je na pět skupin. Z grafu 14 vyplývá, že nejčastější skupina respondentů byla ve věkovém rozmezí 16 až 25 let.

Graf 14 – Věk respondentů

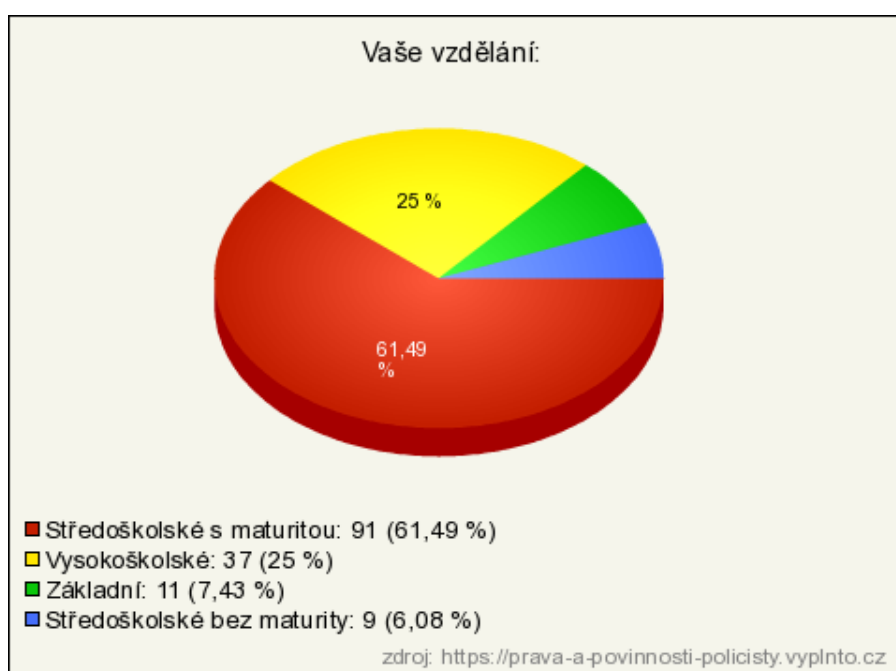
Následující otázka rozdělovala respondenty podle pohlaví. Dotazník vyplnilo 92 žen a 56 mužů. Z čehož mohu usoudit, že byl tematicky zajímavější pro ženy.

Graf 15 – Pohlaví respondentů

Poslední otázka z demografické oblasti zjišťovala od respondentů jejich vzdělání. Vzhledem k tomu, že dotazník byl vyvěšen na webových stránkách, kam převážně chodí studenti, bylo možné předpokládat, že těchto respondentů se středoškolských vzděláním s maturitou bude nejvíce. Těch také bylo přes 60 %, a tudíž tato skupina byla nejpočetnější. Na druhém místě skončilo vysokoškolské vzdělání se čtvrtinou respondentů. Třetí místo překvapivě zaujímalo 11 respondentů se základním vzděláním.

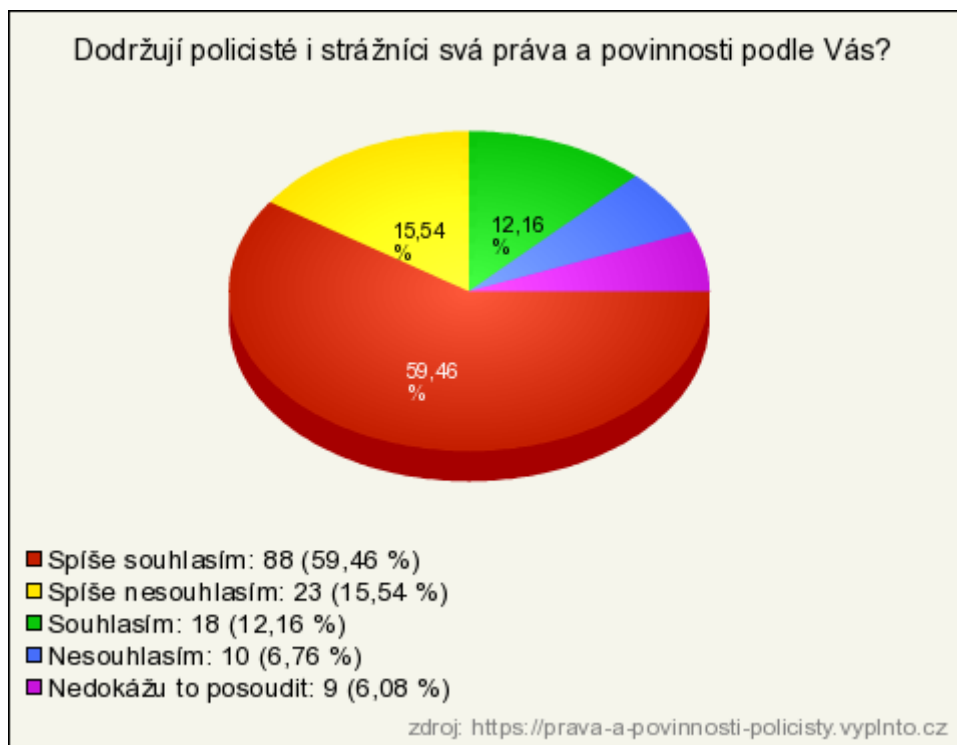
Graf 16 – Vzdělání respondentů

Otázka č. 1

První otázka byla zaměřena na oblast práv a povinností policistů a strážníků. Respondenti byli dotázáni, jestli si myslí, zda tuto oblast policisté a strážníci skutečně dodržují.

Graf 1 – Dodržování práv a povinností policisty a strážníky

Ze získaných údajů vyplývá, že většina respondentů vypovídá o převažující důvěře v oblasti dodržování práv a povinností policisty a strážníky. Z toho lze vyvodit závěr, že jim veřejnost stoprocentně nevěří, protože 33 dotázaných jim příliš nevěří a zbývajících 9 respondentů nedokáže ani posoudit, zda věří tomu, že je policisté a strážníci dodržují.

Při porovnání respondentů mezi muži a ženami se zohledněním na jejich vzdělání vychází, že muži a ženy se základním, středoškolským a vysokoškolským vzděláním převážně důvěřují policistům a strážníkům, že dodržují svá práva a povinnosti. Je tedy možné tvrdit, že vzdělání respondentů neovlivňuje jejich názor na tuto otázku.

Otázka č. 2

V další otázce si měli respondenti vybrat, která z uvedených základních hodnot policistů a strážníků je podle nich nejdůležitější. Nutno podotknout, že všech 5 základních hodnot platí pro policisty a strážníky současně.

Graf 2 – Důležitost základních hodnot policistů a strážníků

5 základních hodnot je tvořeno profesionalitou, nestranností, odpovědností, ohleduplností a bezúhonností. Podle 86 respondentů je nejdůležitější profesionalita. Na druhém místě je nestrannost s 29 respondenty. Naopak nejméně respondentů zvolilo za nejdůležitější hodnotu bezúhonnost, což si myslím, že je velmi podceňovanou hodnotou, neboť žádný policista či strážník by před zvolením této profese neměl být pravomocně souzený. Profesionalita však zvítězila právem, jež je podle mého názoru skutečně nejdůležitější, protože profesionální policista a strážník je ten, který dodržuje svá práva a povinnosti, společně s dalšími základními hodnotami, které, jak již jsem zmiňovala, jsou nestrannost, odpovědnost, ohleduplnost a bezúhonnost.

Otázka č. 3

V této otázce byli respondenti tázáni, zda zažili situaci, ve které by byli sami oni nebo jejich známí či příbuzní při jednání s policisty či strážníky poškozeni v podobě práva, na které měli nárok. Pod odepřením práva je možné si představit například, že policista nesdělil, na co má občan právo, dále osoba vykázaná z domácnosti nebyla seznámena s tím, že si smí sbalit nejnnutnější věci pod dohledem policisty či jakého přestupku nebo trestného činu se pachatel dopustil.

Graf 3 – Odepření práv policisty a strážníky

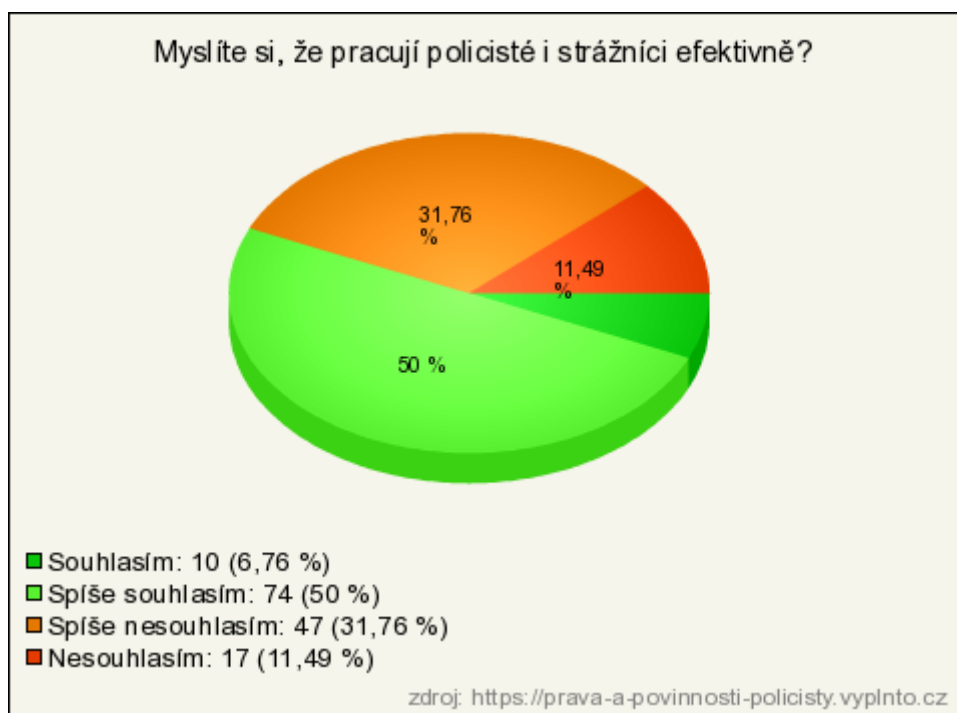
Podle grafu většina respondentů se s danou situací nesešla nebo alespoň o tom neví. S porovnáním odpovědí této otázky a otázky č. 1, ve které jsem se ptala, zda respondenti souhlasí, že policisté a strážníci dodržují svá práva a povinnosti, jsou početně téměř shodná.

Zbývající čtvrtina respondentů se setkala s tím, že se jim nedostala práva, na která měla nárok. Přesto je to ale poměrně velmi vysoké číslo, neboť, jak již bylo uvedeno v teoretické části, poučit osobu o jejich právech a povinnostech je jednou z povinností, kterou policisté a strážníci musí ze zákona dodržovat.

Otázka č. 4

V následující otázce měli respondenti odpovídat, zda práci policistů a strážníků považují za efektivně využitou.

Graf 4 – Efektivní práce policistů a strážníků

Z odpovědí je možné vidět, že přesná polovina s tímto tvrzením spíše souhlasí, že by jejich práce mohla být o něco efektivnější. Třetina dotázaných si myslí, že nejsou nijak zvlášť efektivní. Co je velmi zvláštní, jsou odpovědi v přepočtu 10 respondentů, kteří bez rozmyslu věří, že jsou policisté a strážníci efektivní. Je jich ale méně než těch, kteří si vůbec nemyslí, že je policejní práce efektivní, a těch je 17.

Otázka č. 5

Tuto otázku je možné přidružit k předchozí otázce jako podotázku. Zde byli respondenti vyzváni, aby vybrali jednu z možností, jak by vylepšili efektivně výkon policistů a strážníků. V případě, že by si dotazovaný nevybral jednu z odpovědí, mohl si vybrat možnost, ve které měl šanci odpovědět dle svého názoru.

Graf 5 – Zlepšení efektivity

Respondenti nejčastěji vybírali odpověď, aby byli policisté a strážníci častěji školeni. Tvořili téměř 35 % odpovědí. Z toho je možné vyvodit, že si respondenti myslí, že policisté a strážníci mají málo zkušeností a v terénu poté často chybují a to je může stresovat. Další početnou skupinu tvořící zhruba pětina dotázaných by zvýšili platy a odměny a motivovat je spíše peněžní složkou.

Další tři možné odpovědi byly zhruba ve stejném poměru, čili kolem 10 %. Respondenti tak volili častější fyzické tréninky, dále by zkrátili služby a rozšířili by výběr benefitů. Z čehož lze usoudit, že by policisté a strážníci měli být zdatnější a rychlejší, odpočatější a více je motivovat benefity, což by je osobně nutilo a více bavilo si zlepšovat svoji fyzickou a psychickou kondici.

V případě uvedení vlastní odpovědi se vyjádřilo celkem 24 respondentů. Někteří z nich by je motivovali spíše větší odpovědností za své rozhodnutí. Tyto odpovědi je možné označit za nesouhlasné. Proto si dovoluji vybrat v této oblasti jejich odpovědi a citovat je:

- „Aby neseděli po 4 v autě a chodili po ulicích. Nikde je není vidět.“

- „Cukru mají hodně (odměny, plat), zato bič jim chybí (odpovědnost za své skutky, výpověď, trestní stíhání).“
- „Méně špehování za kamerami, méně chytání řidičů a cyklistů, kteří vypili jedno pivo, méně měření rychlosti, naopak více prevence. Jak to změnit? Změnou vedení? Nevím.“
- „Vyházel bych polovinu členů městské policie. Vesměs jde o líné povaleče, jejichž jedinou starostí je nasazování botiček. Jejich přínos je mizivý ve srovnání s tím, jaké peníze tahle sebranka stojí!“
- „Významné postihy za porušování pravidel/zákonů a překračování pravomocí. Bylo by taky fajn, kdyby přestali zaměřovat většinu své činnosti na postihování kravin, jako je špatné parkování a řešili reálné problémy.“

Další respondenti odpovídali, že by vylepšili byrokratickou oblast. Mohu opět citovat některá z nich: „Větší pravomoci“, „změnit zákony“, „snížit byrokracii.“

Poslední skupinku respondentů s jejich odpověďmi by bylo možné zařadit do efektivity jejich výkonu práce. Cituji několik z nich: „Probírání jejich jednání v možných situacích, jak by se zachovat měli“, „zvýšení odbornosti“, „kvalitní řízení a kontroly, dohled“, „selekce při náboru“, a „pocitivě pracovat.“

Tito respondenti, kteří uvedli svůj názor na vylepšení efektivity policistů, by především udělali změny v základech vedení a v právní oblasti, čímž by se mohl výrazně změnit výkon policistů a strážníků.

Otázka č. 6

Následující otázka směřovala na negativní etiku policistů a strážníků. Respondenti byli dotázáni, zda byli někdy v situaci, ve které se policista nebo strážník choval k nim, známým či jejich příbuzným neetickým způsobem, tedy buď agresivně či vulgárně.

Graf 6 – Neetické chování policistů a strážníků

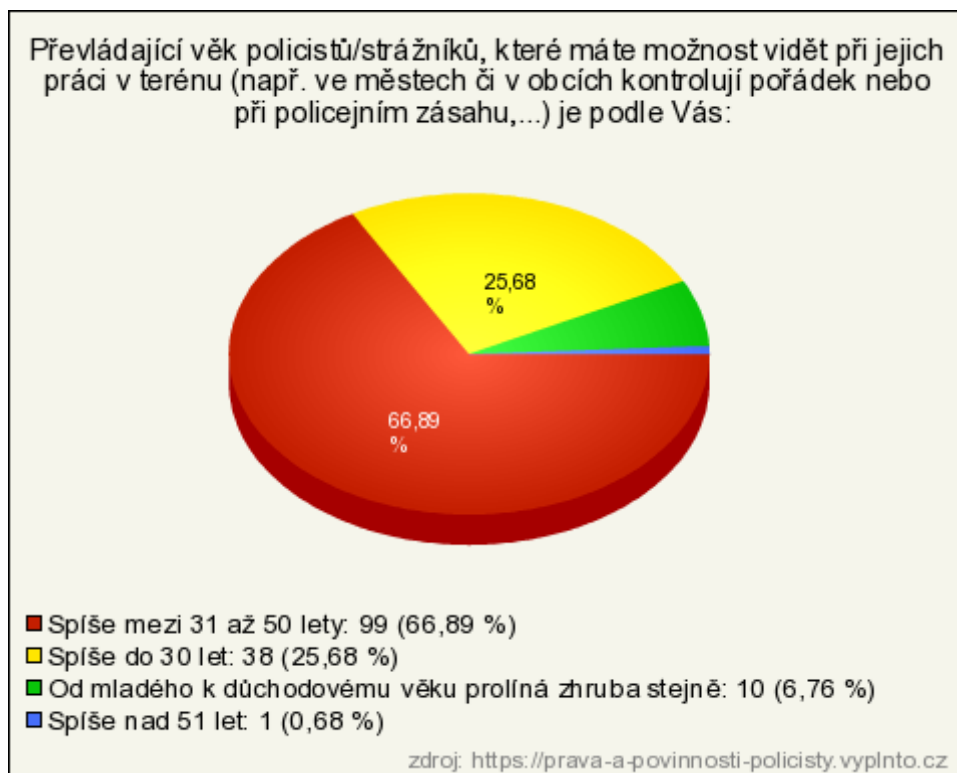

Z grafu vyplývá, že téměř tři čtvrtiny respondentů se nesetkala s neetickým chováním policistů a strážníků nebo alespoň si nevybavují, že by takovou situaci zažili. Tato část je v grafu označena červenou a oranžovou barvou. Zbývající čtvrtina respondentů se bohužel s takovým chováním setkali. Jejich hrubé chování ale zákon nepřipouští, neboť policista i strážník mají povinnost chovat se k veřejnosti zdvořile.

Otázka č. 7

U této otázky jsem zjišťovala převládající věk policistů a strážníků. Respondenti měli na výběr ze čtyř věkových skupin, ze kterých si měli vybrat, která věková skupina policistů a strážníků působících při práci v terénu, jako je kontrola veřejného pořádku nebo během policejního zásahu, podle nich převládá.

Graf 7 – Převládající věk policistů a strážníků

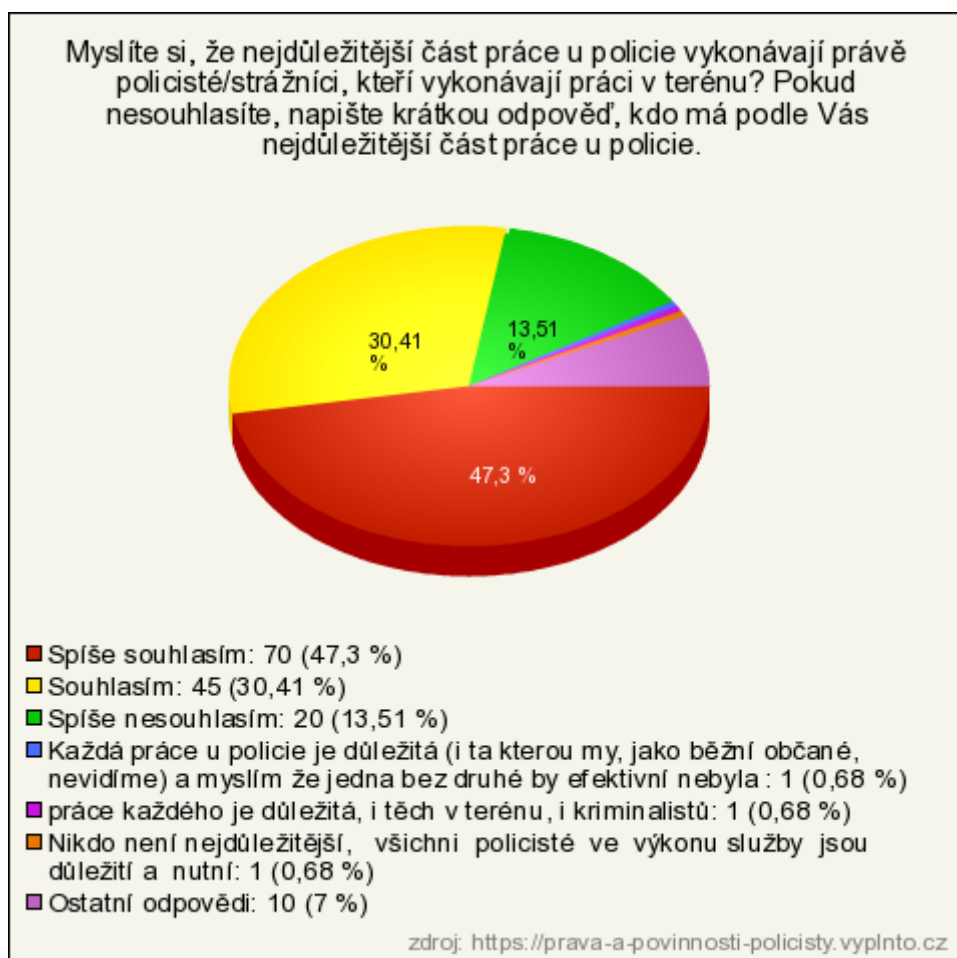
Z odpovědí je více než patrné, že téměř 100 respondentů zvolilo věkovou skupinu policistů a strážníků mezi 31 až 50 lety. Tato skupina respondentů vybrala správnou odpověď, neboť v roce 2016 bylo dohromady 70 % policistů a strážníků ve věku mezi 30 až 50 lety. Tyto údaje jsou dostupné na webových stránkách Policie ČR pod názvem Stavby příslušníků Policie České republiky v příloze (Policie ČR, © 2018). Čtvrtina respondentů si myslí, že jejich věk je převážně do 30 let. Jeden respondent zvolil možnost věku spíše nad 51 let. Zbývajících 10 respondentů vnímá jejich věk od mladého k důchodovému věku zhruba stejně.

Odpovědi lze rozdělit podle respondentů do jejich věkových kategorií včetně pohlaví. Respondenti mužského pohlaví ve věku 41 až 55 let převážně volili policisty a strážníky přibližně ve stejném věku jako jsou sami respondenti. Totéž platí o mužích ve věku do 25 let, kteří převážně volili odpověď, ve které je věk policistů a strážníků spíše do 30 let. Ženy tuto problematiku vnímají taktéž jako muži, neboť také vybírali odpovědi podle svého věku.

Otázka č. 8

V této otázce se měli respondenti vyjádřit, jestli právě policisté a strážníci vykonávají nejdůležitější část policejní práce. Respondenti měli možnost vybrat si jednu z předvolených odpovědí, a pokud si nevybrali, byla zde možnost, aby se vyjádřili se svým vlastním názorem.

Graf 8 – Nejdůležitější část práce policistů a strážníků

Třetina respondentů si myslí, že z celé policejní práce jsou právě policisté a strážníci nejdůležitější a téměř polovina dotázaných si není zcela jistá, ale také se k jejich důležitosti přiklání. 20 respondentů si nijak zvlášť nemyslí, že policisté a strážníci by měli být jediní, kdo by byl z celé policejní práce nejdůležitější.

Velmi zajímavé jsou názory respondentů, o tom, co si myslí o důležitosti policejní práce. Dovolím si citovat některé z nich:

- „Každá práce u policie je důležitá (i ta, kterou my, jako běžní občané, nevidíme) a myslím, že jedna bez druhé by efektivní nebyla.“
- „Práce každého je důležitá, i těch v terénu, i kriminalistů.“
- „Nikdo není nejdůležitější, všichni policisté ve výkonu služby jsou důležití a nutní.“

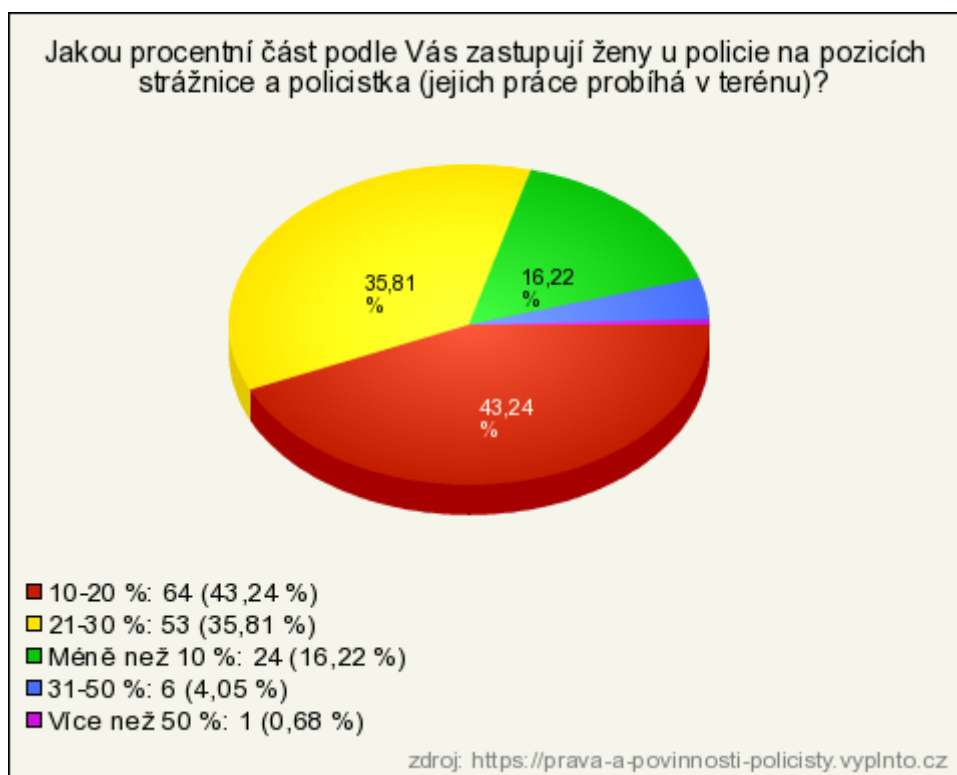
- „Mělo by to tak být, ale není, ti v ulicích jsou nejdůležitější, ale je jich vzhledem k celkovému počtu policistů žalostně málo, strážníky nepočítám, městskou policii bych zrušil, nevidím jediný smysl její existence.“
- „Vážím si profesionálů na elitních útvech, ne šlapek, které buzerují lidi pro maličkosti.“
- „Každá složka má své opodstatnění, svůj účel.“
- „Ono je to těžké, teréňáci dělají "špinavou práci", tedy to, co je nejvíc vidět, ale následná "papírová válka" je taky nutná, zjištění z terénu se musí převést do "úřední podoby"... důležitá je jak práce v terénu tak ta následná či i mimo terén - kriminálka a tak.“
- „Nejdůležitější práci vykonávají tehdy, když jsou přivoláni na čísle 158.“
- „Práce v terénu i v zázemí je nepostradatelná.“

Závěrem této otázky je možné říci, že převážná většina respondentů se shodla na faktu, že policisté a strážníci jsou nejdůležitější část policejní práce. Skupina respondentů se svým názorem naopak uvažují, že policisté a strážníci tvoří část z té nejdůležitější části. Se všemi ostatními zaměstnanci Policie ČR společně tvoří jednotný článek, ve kterém jedni bez druhých nejsou zcela funkční. Podle mého názoru všichni dohromady tvoří vzájemnou efektivnost. A to je ten nejlepší způsob policejní efektivity.

Otázka č. 9

Následující tři otázky jsem zaměřila na podceňovanou oblast žen v roli policistek a strážnic. V této otázce mě zajímal odhad respondentů na procentní zastoupení těch dam pracujících v terénu.

Graf 9 – Procentní zastoupení žen u policie v terénu

Z grafu lze usoudit různorodost odpovědí a podle respondentů není žádná z nich ve velké převaze. Nejvíce vybírali odpověď 10 – 20 % zastoupení žen u policie. Tato nejvíce vybíraná odpověď byla opět správná. V roce 2016 bylo u policie zaměstnáno kolem 15 % žen z celkového počtu mužů a žen (Policie ČR, © 2018). Druhá nejčastější odpověď byla zastoupení mezi 21 – 30 %. Několik respondentů bylo odvážných a volili odpovědi zastoupení nad 30 % a více. Naopak odhad zastoupení pod 10 % žen u policie si tipovalo 24 respondentů, což také není špatný odhad, v grafu je tato část pod zelenou barvou.

Zastoupení žen u policie v rozmezí 10 – 20 % volili převážně muži. Naopak ženy volili větší procentní zastoupení, a to 21 – 30 %. Z tohoto porovnání vyplývá, že muži byli svými odpověďmi ke skutečným údajům blíže než ženy.

Otázka č. 10

V druhé otázce týkající se žen pracujících u policie měli respondenti odpovídat, zda počet těchto žen má dostačující zastoupení. Na výběr měli respondenti ze čtyř možností.

Graf 10 – Množství žen u policie v terénu

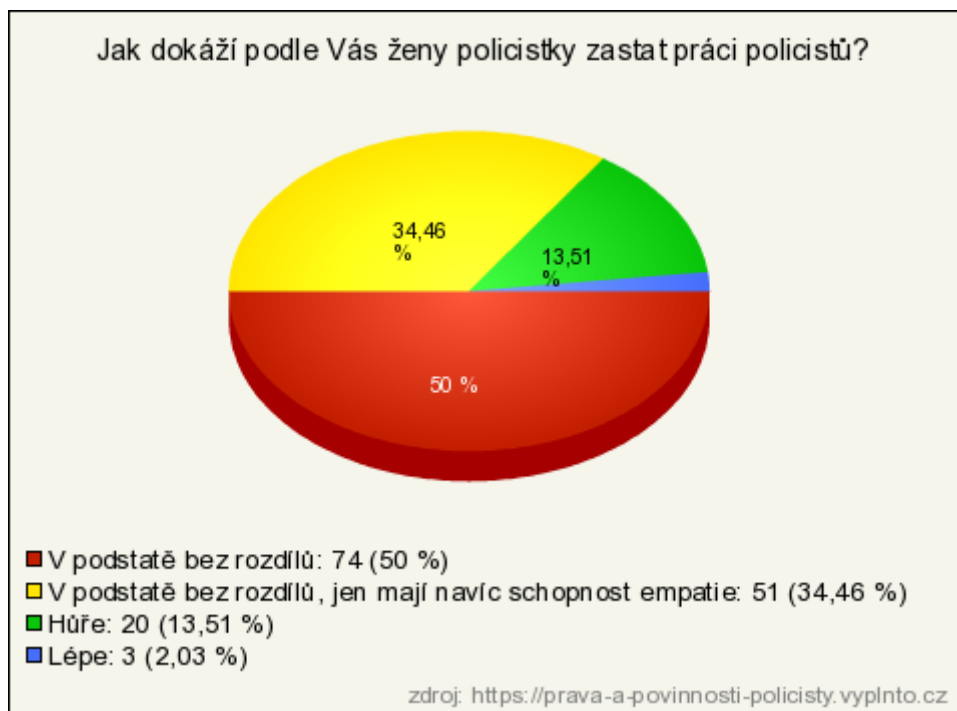

Respondenti nejvíce vybírali dvě možnosti. Ta první nejčastější byla, že ženy mají dostačující zastoupení. S druhou odpovědí by respondenti současný počet žen ještě navýšili. Naopak 9 respondentů jsou k ženám na těchto pozicích skeptičtí. 5 z nich tvrdí, že by vůbec neměly ženy pracovat u policie a ti 4 by je rádi viděli v menším množství pracovat u policie. Ženy jsou nutnou součástí policie, protože k některým jednáním s lidmi jsou efektivnější než muži a mají schopnost empatie, především k ženám, jež byly znásilněny či byly obětí domácího násilí, a s muži se o tom stydí mluvit. Přesto je jejich počet dostačující, shodují se jak muži, tak ženy.

Otázka č. 11

Poslední otázka v oblasti žen se zabývá výkoností žen při jejich práci. Respondenti měli opět vybírat odpovědi podle svého uvážení.

Graf 11 – Zastání práce policistek vůči policistům

Z grafu vyplývá, že přesná polovina respondentů nevidí žádný problém, který by ženy odlišoval od mužů při výkonu své práci. Téměř 35 % odpovědí souhlasí s předchozí odpovědí, ale přičítají k tomu navíc schopnost empatie, které je zapotřebí především k ženám, jak jsem již zmiňovala v předchozí otázce. Když porovnám, jestli pracují hůře nebo lépe, odpovědi vycházejí z úsudku, že ženy jsou slabší než muži. To znamená, že podle respondentů převážně pracují hůře než lépe. Ale při porovnání respondentů podle pohlaví se opět ženy i muži shodli, že policistky pracují v podstatě bez rozdílů. Muži převažují nad ženami pouze u odpovědi, ve které volili, že policistky pracují hůře než muži.

Otázka č. 12

V následující otázce respondenti odpovídali, zda si myslí, že práce policistů a strážníků je psychicky náročná. Obecně platí, že profese vykonávané v terénu či v externím prostředí jsou náročné na psychiku, neboť nelze předpokládat náročnost nepředvídatelné události.

Graf 12 – Psychická náročnost práce policistů a strážníků

Z tohoto grafu vyplývá, že přes 55 % respondentů plně souhlasí, že policisté a strážníci mají náročnou práci po psychické stránce. Dalších 33 % respondentů taktéž souhlasí, ale s menším váháním. Zbylá procenta respondentů si nemyslí, že by policisté a strážníci byli vystavováni psychické náročnosti, z čehož dva respondenti netuší, co si o náročnosti mají myslet. Z těchto odpovědí lze vyvodit, že zhruba 90 % respondentů se přiklání k psychické náročnosti jejich práce, což je neuvěřitelné, jak jsou respondenti jednohlasní. Z toho vyplývá úcta veřejnosti k policejním složkám.

Otázka č. 13

V této otázce si měli respondenti vybrat, co ovlivňuje výkon policistů a strážníků. Tato otázka nabízela šest možností, které jsou k vidění níže, v grafu č. 13.

Graf 13 – Ovlivnění výkonu policisty a strážníka

Nejistota z nepředvídatelných událostí byla nejčastější odpověď. Policista ani strážník nikdy neví, jak bude probíhat jejich služba. Jednou může být klidná a podruhé bude muset třeba použít zbraň. Jejich práce je nepředvídatelná a nikdy není stejná. Druhou nejčastější odpovědí respondentů byla, že každý krok policistů a strážníků je pod drobnohledem veřejnosti a nadřízených. V tomto bodě musím souhlasit, že někteří lidé nemají rádi, když je někdo sleduje při plnění své práce.

Stejný počet respondentů si vybralo odpovědi, že nejvíce policisty a strážníky ovlivňují přesčasy a fyzická náročnost a zranění. Když má policista nebo strážník ke konci služby a najednou jsou povoláni k případu, musí ho prošetřit a sloužit tak přesčas. Jsou tak nuceni své soukromé aktivity rušit anebo se je snaží stihnout, což se nemusí úplně dařit a může je to deprimovat. V případě fyzické náročnosti a zranění to také nemají lehké. Například jeden policista bude nucen honit dva silnější muže, které po dopadení nemá šanci najednou zpacifikovat a pomyšlení, že by jeden pachatel kvůli nim unikl, je také ovlivňuje. Posledními dvěma možnostmi předvolených odpovědí byly odloučení a dlouhodobá nepřítomnost doma a práce na směny, které ale volili málo respondentů. Z čehož usuzuji, že tyto dvě varianty příliš neovlivňují práci policistů a strážníků.

5.3 Shrnutí praktické části

Je nutné podotknout, že v dotazníkovém šetření výrazně převažovaly mladé ženy do 25 let se středoškolským vzděláním s maturitou, a následně i s vysokoškolským vzděláním. Druhou, sice výrazně menší, skupinou respondentů jsou muži ve věku přes 50 let, také se středoškolským vzděláním s maturitou. Tato skupina bývá názorově kritičtější k policejním složkám, neboť jsou starší a mají již své zkušenosti s policií.

Důležitým faktem je, že při výběru nejdůležitější základní hodnoty policistů a strážníků se respondenti převážně shodli. Je jím profesionalita, která je spojována s každou profesí. Profesionalita byla proto očekávanou nejdůležitější hodnotou, avšak všechny základní hodnoty mají pro policisty a strážníky stejně důležitou váhu pro plnění práv a povinností.

Dále z odpovědí respondentů je možné usoudit, že převážně pozitivně hodnotili jednání policie k veřejnosti, včetně sdělení práv a povinností občanům týkajících se policejní zásah. Taktéž souhlasili, že policisté a strážníci mají nejdůležitější část policejní práce. Je to z toho důvodu, že se jedná o práci v terénu, která je z hlediska veřejnosti nejvíce viditelná. Zde měli také možnost respondenti vyjádřit svůj názor. Našlo se několik málo respondentů, kteří se vesměs shodli, že nejen policisté a strážníci, ale celá Policie ČR je důležitá, protože spolu tvoří jednotný článek a jako článek je nejlépe efektivní.

Při otázkách týkajících se žen v roli policistek byly odpovědi nadměru pozitivní a neočekávané. Už v otázce č. 9 spousta respondentů dokázalo vybrat správnou odpověď, kde volili zastoupení žen v policejních řadách v rozmezí 10 – 20 %. Podle respondentů však souhlasím, že více policistek by nemělo být zaměstnáno, alespoň ne v masivním přijímání uchazečů, aby byla zachována mužská dominantnost. V otázce č. 11 jsem se ptala respondentů, zda podle nich policistky dokáží zastat práci policistů. V odpovědích mě mile překvapilo, že polovina respondentů nerozlišuje při této profesi pohlaví. Naopak těmto ženám takzvaně fandí. O něco méně, ale přesto také velmi početná skupina respondentů pociťují, že ženy mají určitou vlastnost, která je vyzdvihuje nad muže. Při porovnání mužů a žen se projevovali v této problematice převážně ženy. Po rozdělení respondentů podle pohlaví se jejich odpovědi převážně shodovali s celkovými odpověďmi určité otázky.

Důležitým bodem otázek byla také psychická náročnost policejní práce. Z odpovědí bylo možné usoudit, že s tímto tvrzením téměř všichni respondenti souhlasí. Podle nich nejvíce

výkon policistů a strážníků ovlivňuje nejistota z nepředvídatelných událostí a poté, že jejich každý krok je pod drobnohledem veřejnosti a nadřízených. Jsou to vlastně faktory, které významně ovlivňují jejich stres a strach z chybného kroku a případně následné ztráty této práce. Přesto je důležité uvést, že policisté a strážníci tuto práci dělají rádi a o všech faktorech věděli již před svým nástupem k policejnímu orgánu.

Hlavním doporučením pro zvýšení výkonu je zavedení většího počtu školení, které se projeví především při jednání s veřejností a také zvýšení platů, jež bude vnitřně motivovat samotné policisty a strážníky. Avšak toto téma je velmi ošemetné, neboť veřejnost nerada slyší, aby policisté a strážníci měli stále vyšší platy a naopak zaměstnanci Policie ČR si myslí, že mají stále nízké platy.

Velmi významným bodem pro efektivnější práci policistů a strážníků je snížení psychického zatížení. Největším přínosem pro tuto oblast bych viděla zkrácení jejich směn. Také bych snížila dohled nadřízených, policisté by se tolik nestresovali a více by se sami od sebe snažili být lepší.

Dále bych změnila právní úpravu v některých právech mezi policistou a strážníkem. Konkrétně se jedná o právo zajistit osoby a cizince. Strážník v tomto právu nemá žádnou pravomoc, zatímco policista ano. Přičemž strážník smí osobu v některých případech předvést Policii ČR. Proto by bylo mnohem přehlednější, kdyby měli policisté a strážníci více společných pravomocí. Navíc policisté mají podle mého názoru příliš mnoho pravomocí, načež by jim tato právní úprava určitě pomohla. Tak by se mohli alespoň více věnovat závažnějším úkolům své práce.

Posledním bodem bych zmínila, že ačkoliv převážná většina policistů a strážníků je ve věkovém rozmezí 30 – 50 let, přesto bych zavedla více odměn, které by měly za úkol přilákat mladší lidi v rozmezí 20 – 30 let, jež by byly veřejnosti této věkové skupiny blíže. Tak jako to mají blíže policisté ve středním i starším věku ke svým vrstevníkům mezi občany.

6 ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce byla analýza postavení policistů, jejich práv a povinností a jejich efektivnosti při výkonu služby, včetně jejich každodenní reality této profese a kroků k dosažení již zmiňované efektivity. Součástí této práce bylo dotazníkové šetření určené veřejnosti, které danou problematiku objasnilo.

V teoretické části jsem se snažila přiblížit funkci Policie ČR a obecní policie. Popisovala jsem jejich konkrétní části orgánů - právní postavení, organizaci, řízení, činnost a úkoly. A také jakým způsobem mezi sebou spolupracují. Snažila jsem se oba orgány neporovnávat, ale především u obou uvádět, co každý z nich v dané části vykonává.

Za zmínku stojí také jeden velmi důležitý rozdíl mezi Policií ČR a obecní policií. Policie je vymezena zákonem o Policii České republiky. Policie ČR je jednotný policejní sbor daný služebně právními vztahy v rámci hierarchické nadřízenosti a podřízenosti. Jedná se o ozbrojený institut, kde policisté jsou oprávněni k plnění úkolů držet, nosit a používat zbraně podle právních předpisů. Naopak obecní policie je orgán obce působící výhradně na území příslušné obce. Zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku a působí v rámci obce. Orgán zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou. Řídí se svým zákonem o obecní policii.

Dále jsem rozebrala jejich práva a povinnosti. Povinnosti policisty jsou daleko užší, než jaké má strážník, ale zato jsou velmi zdůrazňovány základní hodnoty, a to i přesto, že jsou shodná také pro strážníka, protože tyto hodnoty jsou pro tak rozsáhlé oblasti základem. V oblasti práv jsem vybrala pouze ty, které jsou nejznámější. To znamená, že nejčastěji policista pracuje s informacemi, zajišťuje bezpečnost budov a prostorů či omezují osobní svobodu apod.

V posledním bodu teoretické části jsem se zabývala efektivitou výkonu práv a povinností policistů, dále jejich každodenní realitou a paradoxy této profese. Dále jak se stát dobrým policistou bez použití neetického chování. Také jsem rozebírala, že i ženy mohou být dobré policistky.

V praktické části této práce jsem zpracovala dotazníkové šetření, kde byly analyzovány zjištěné odpovědi, které jsem zaměřila na postavení, práva a povinnosti a efektivitu policistů v praxi. Také jak veřejnost vnímá postavení policistů vůči k nim jako k občanům. V otázkách byli dotazováni, zda se setkali s neetickým výstupem policisty či strážníka, jak hodně by se

měly ženy angažovat jako policistky v terénu a také, co ohrožuje výkon policistů a naopak, čím by jejich efektivitu vylepšili.

V závěru bych chtěla zmínit, že oba orgány – Policie ČR a obecní policie – jsou poměrně rozdílné ve svých právech a povinnostech. Policisté zaujmají v těchto hlediscích rozsáhlý prostor, zatímco strážníci mají daleko méně prostoru, především ve svých právech. Naopak mají spoustu oblastí společných, například efektivní výkon, který ovlivňují a podporují stejné podněty.

7 POUŽITÁ LITERATURA

1. ČERMÁK, Milan. *Bezpečnostní příprava*. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, 308 s. ISBN 978-80-87451-20-5.
2. KIRSCHMAN, Ellen. *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět*. Praha: Grada, 2015, 347 s. ISBN 978-80-247-5342-3.
3. VETEŠNÍK, Pavel a Ivo CHAUER. *Příručka strážníka*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Pro praxi, 182 s. ISBN 978-80-7380-542-5.
4. WEISS, Tomáš. *Role policie a armády v Evropské unii: analýza evropské a národní úrovně s využitím případové studie České republiky*. Praha: Karolinum, 2014, 264 s. ISBN 978-80-246-2381-8.
5. BARKER, Terry. *Jak být laskavým a efektivním policistou: pětiminutový policista*. Ilustroval Robin ATCHISON, přeložil Jiří KADLEC. Praha: Pragma, 1999. ISBN 80-7205-689-1.
6. *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích ; Úplné znění zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ; Úplné znění zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích*. Vydání: jedenácté. Praha: Armex Publishing, 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-48-9.
7. CANDIGLIOTA, Zuzana, Kristýna MOLKOVÁ FOUKALOVÁ a Jiří KOPAL. *Jak si počínat v kontaktu s policistou a strážníkem: policejní právo v otázkách a odpovědích*. Brno: Liga lidských práv, c2010. Manuály. ISBN 978-80-87414-01-9.
8. NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.
9. *Policie České republiky: Police of the Czech Republic*. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9.
10. *Policie.cz: Zveřejněné informace 2018: Stavby příslušníků Policie České republiky v letech 2006 – 2016: Příloha* [online]. © 2018 Policie ČR [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stavy-prislusniku-policie-ceske-republiky-v-letech-2006-2016.aspx>
11. *Vyplňto.cz: Jak na to: Jak správně vytvořit dotazník* [online]. © Marek Demčák 2008 - 2018. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/tipy/jak-spravne-sestavit-dotaznik/>

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Dotazník

Příloha A - Dotazník Práva a povinnosti policisty při výkonu služby

- Dotazník určený veřejnosti

1. Dodržují policisté i strážníci svá práva a povinnosti podle Vás?

- Nesouhlasím
- Souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Spíše souhlasím

2. Která ze základních hodnot policistů/strážníků je podle Vás nejdůležitější?

- Nestrannost
- Odpovědnost
- Ohleduplnost
- Profesionalita

3. Zažil/a jste někdy situaci, že by policista/strážník Vám nebo Vašemu blízkému či známému odepřel práva, ale na odepřené právo měla dotyčná osoba nárok?

- Nesouhlasím
- Nevím
- Souhlasím

4. Myslíte si, že pracují policisté i strážníci efektivně?

- Nesouhlasím
- Souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Spíše souhlasím

5. Jak byste zlepšili jejich efektivitu? Vyberte 1 z možností.

- Častější fyzické tréninky
- Častější školení
- Možnost většího výběru benefitů
- Zkrátit služby
- Zvýšit platy, odměny

6. Byl/a jste někdy v situaci, ve které se k Vám nebo k někomu jinému choval policista/strážník agresivně či vulgárně (neeticky)?

- Nesouhlasím
- Souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Spíše souhlasím

7. Převládající věk policistů/strážníků, které máte možnost vidět při jejich práci v terénu (např. ve městech či v obcích kontrolují pořádek nebo při policejním zásahu,...) je podle Vás:

- Od mladého k důchodovému věku prolíná zhruba stejně
- Spíše do 30 let
- Spíše mezi 31 až 50 lety

8. Myslíte si, že nejdůležitější část práce u policie vykonávají právě policisté/strážníci, kteří vykonávají práci v terénu? Pokud nesouhlasíte, napište krátkou odpověď, kdo má podle Vás nejdůležitější část práce u policie.

- Souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Spíše souhlasím

9. Jakou procentní část podle Vás zastupují ženy u policie na pozicích strážnice a policistka (jejich práce probíhá v terénu)?

- 10–20 %
- 21–30 %
- Méně než 10 %

10. Myslíte si, že počet těchto žen pracujících u policie má dostačující zastoupení?

- Ano, mají dostačující zastoupení
- Ne, mělo by jich být více

11. Jak dokáží podle Vás ženy policistky zastat práci policistů?

- Hůře
- V podstatě bez rozdílů
- V podstatě bez rozdílů, jen mají navíc schopnost empatie

12. Myslíte si, že práce policisty/strážníka je psychicky náročná?

- Souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Spíše souhlasím

13. Co podle Vás nejvíce ovlivňuje výkon policisty/strážníka? Vyberte 1 z možností.

- Fyzická náročnost a zranění
- Každý jejich krok je pod drobnohledem veřejnosti a nadřízených
- Nejistota z nepředvídatelných událostí
- Odloučení a dlouhodobá nepřítomnost doma
- Přesčasy

14. Váš věk:

- 16 – 25
- 26 – 40
- 41 – 55
- 56 a více

15. Vaše pohlaví:

- Muž
- Žena

16. Vaše vzdělání:

- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské
- Základní